

La mulți ani, România! La mulți ani, dragi șanțeni!

Românii de pretutindeni sărbătoresc pe 1 Decembrie Ziua Națională a României, cel mai important moment din istoria poporului român. În urmă cu 103 ani, în 1918, la Alba Iulia, a avut loc Marea Adunare ce a votat unirea Transilvaniei cu România și a consfințit ceea ce astăzi numim România Mare.

La 1 Decembrie 1918, a fost convocată, la Alba Iulia, Adunarea Națională a Românilor, lucrările acesteia finalizându-se cu Hotărârea de unire necondiționată a Transilvaniei cu România, hotărâre votată în unanimitate. Acest act a avut loc după ce la data de 27 martie 1918 s-a decis unirea Basarabiei, iar pe 28 noiembrie 1918 organul reprezentativ al Bucovinei a votat și el unirea cu țara. În ziua de 1 Decembrie 1918, se decide, astfel, în unanimitate, unirea Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului cu România, dar cu păstrarea unei autonomii locale, pe baze democratice, cu egalitate între naționalități și religii.

După Revoluția din 1989, prin Legea nr. 10 din 31 iulie 1990, ziua de 1 Decembrie a fost proclamată zi națională și sărbătoare publică în România.

În această zi, în fiecare an, în Comuna Șanț, îi cinștim și îi comemorăm pe eroii noștri. Și în acest an, primarul Marian Forogău și viceprimarul Anton Moisil - reprezentanții Primăriei și Consiliului local -, au depus o coroană la monumentul din curtea bisericii ortodoxe, ridicat în memoria acestora. La manifestare au fost prezenți consilierii locali, preotul Vasile Ureche, directoarea școlii - Reghina Leontina Horga, însoțită de un grup de dascăli, șeful postului de poliție - Vlad Boșca, șeful ocolului silvic - Florea Filipoi, precum și alți membri ai comunității.

REDAȚIA

Investiții și lucrări 2020-2021

(Dare de seamă, pe scurt,
pentru cetățeni)

- ◆ Proiect asfaltare și modernizare drumuri comunale și agricole până la 16 km, 81 milioane - proiecte depuse în vederea finanțării, prin PNDL Anghel Saligny;
- ◆ Proiect anvelopare și modernizare școală clasele

I – IV, din buget local, plus lucrări privind autorizare ISU – 500 mii lei;

- ◆ Proiect anvelopare și modernizare școală clasele V – VIII, în implementare;
- ◆ Grădinița cu program prelungit în comuna Șanț, terminare documentație și avize, plus scoatere la licitație, lucrare preluată de Mis Grup; mai trebuie proiectul tehnic și voi da ordinul de începere a lucrărilor;
- ◆ Proiect de construire a unei școli în satul Valea Mare – în implementare;
- ◆ Proiect pentru blocul specialiștilor – anvelopare și modernizare - în implementare;
- ◆ Proiect gaz - în implementare;
- ◆ Proiect de amenajare a râului Someș: în Comuna Șanț și în satul Valea Mare;
- ◆ Proiect de amenajare și tubare a râurilor Cobășel, Cârțibav și Cârțibuș – în implementare;
- ◆ Depunere 7 proiecte C.N.I. - listă sinteză;
- ◆ Modernizarea sediului primăriei;
- ◆ Modernizarea dispensarului;
- ◆ Modernizarea centrului civic;
- ◆ Construirea unei Capele;
- ◆ Sală de sport în incinta școlii gimnaziale Șanț;
- ◆ Parc recreere la Valea Mare;
- ◆ Proiect trotuare și rigole de scurgere în localita-

tea Șanț;

- ◆ Terminare documentație și avize, s-a plătit Proiectul Tehnic, după care am dat ordin de începere a lucrărilor - drumuri forestiere Et. II, Cobășel, Valea Blaznei, Valea Măriilor;
- ◆ Asfaltare 6 străzi – drumuri comunale – 400 mii lei, din bugetul local;
- ◆ Documentație, plus avize, pentru scoatere la licitație și ordin de începere a lucrărilor la proiectul „Asfaltare drum comun Cârțibav” prin PNDL, în valoare de 900 mii lei, plus 100 mii lei din bugetul local, 2,5 km, până la Vâltoare;
- ◆ Obținerea avizelor și a documentațiilor necesare pentru începerea lucrărilor pe drumul comun Cobășel – Valea Blaznei și plățirea Proiectului Tehnic - 170 mii lei, s-a dat ordinul de începere a lucrărilor;
- ◆ Extinderea rețelei electrice și suplimentarea curentului electric la Centrul Cultural 15 kw – 180 kw, dintre care 2 tronsoane aprobate pentru executare: str. Principală - partea din jos, până la limita cu comuna Rodna, și pâraul Bucnaru;
- ◆ Extinderea rețelei de apă și canalizare: Cobășel, Imaș, Pârâul Lutului, Cârțibav, uliță Mihai Emil, Urs Traian – 380 mii lei;
- ◆ Amenajarea pâraului Lutului - bugetare locală;

(Continuare în pag.16)

Marian FOROGĂU - primarul Comunei Șanț

În satul „Teatrului nescris” (Șanț), o revistă socio-culturală!

(Articol apărut în nr.2/2021 al revistei „Litera Nordului”)

Marti, 24 august a.c., Centrul Cultural „Dimitrie Gusti” din comuna Șanț a găzduit o activitate culturală de o importanță deosebită, în cadrul căreia a fost înmănat celor prezenți în număr mare, primul număr al revistei socio-culturale „Izvorul Someșului” - revistă înființată, editată și susținută financiar de consiliul local și de primarul comunei, dl. Marian Forogău, la inițiativa fondatorului, prof. Grigore Cotul, avându-l ca redactor-șef pe scriitorul localnic Leon-Iosif Grapini, cu sprijinul financiar al comunității oamenilor de afaceri din comună, în fruntea cărora s-a situat, ca de obicei în cazul acestui gen de inițiative, familia Emil Iugan și gruparea de societăți comerciale MIS GRUP.

Iată că localitatea Șanț are vechi state de serviciu în domeniul cultural, dacă ar fi să-i amintim doar pe vrednicii înaintași ce și-au tras seva din inteligență, credință și patriotismul șanțenilor: vicarul Grigore Moisil, ing. Enea Grapini, membru al Biroului Consiliului Național al Marii Uniri din 1918, cel care a mobilizat preoțimea din întreaga Transilvanie, pentru participarea românilor la Marea Adunare de la Alba Iulia - pe nedrept minimalizat de noii diriguitori după Unire, reproșându-i-se căsătoria cu o unguroaică -, protopopul Pamfilu Grapini, preot, dar și monografist, și scriitor (vezi „Monografia comunei mari Rodna Nouă, din fostul district al Năsăudului” și „Cartea vieții sau momentele de amintire eternă începând din anul 1903...”); Onisim Filipoiu; Dr. Octavian Domide, profesor și Prelat papal, cel care traduce pentru prietenul său Coșbuc, părți consistente din „Divina comedie”; Mihail Domide, învățător, monografist („Monografia Șanț - Rodna Nouă”) și poet; scriitorul Florea Grapini; Septimiu Grapini, preot, învățător și monografist; talentatul poet Aurel Domide Șanțanu, continuând în actualele timpuri cu poeta și prozatoarea Nazarica (Onoiaie) Munteanu, Leon-Iosif Grapini, poet și romancier, Dumitru Munteanu (șanțan prin adopție și... iubire față de valorile Șanțului), profesorul Grigore Cotul și, nu în ultimul rând, profesorul Valer Pop, poet de rară sensibilitate și talent, laureat cu numeroase premii și diplome pentru excelența sa poezie de factură japoneză haiku, dar și de altă factură.

Lor li se alătură, în salba celor ce bine merită și vor rămâne veșnic în conștiința comunității sateștii și a întregii țări, iluștrii șanțeni, maeștri ai cuvântului și gestului, țărani-actori ai teatrului nescris, care au ridicat renumele comunei din țărână în înaltul Cerului, prin talent, pasiune și dragoste pentru teatru și cultură.

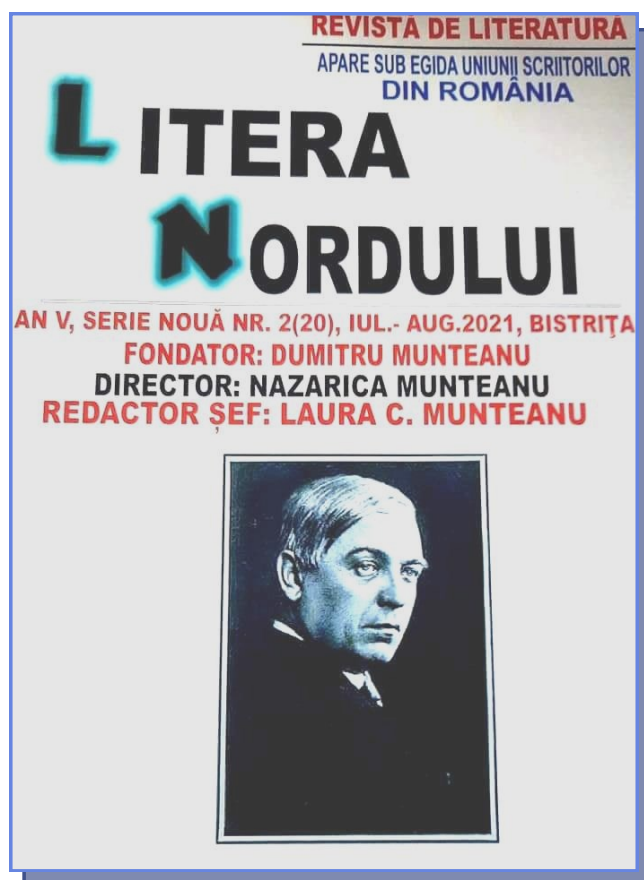
Studentul Aurel Boia și ceilalți monografiști au avut fler și mână de aur alegând să alcătuiască, din câțiva țărani deștepți și talentați ai Șanțului anilor 30, o echipă de teatru și să-i îndemne să-și spună of-urile în fața comunității, of-uri ce nu erau doar ale lor, ci și ale tuturor țăranilor din acele timpuri...

Astfel s-a născut „Teatrul nescris” șanțan, și iată că, de-a lungul a aproape 100 de ani, nu s-a pierdut, și am credința că nici nu va pieri vreodată. Pentru că dragostea acestor oameni, ce slujesc cu mândrie arta și cultura, sprijiniți de acel „ceva” misterios numit talent adevărat,

născut în ființele lor, nu va muri niciodată...

Nou-apăruta revistă socio-culturală, gata să strălucească pe Cerul și printre Stelele Șanțului alături de celebrul „Teatrul nescris”, spre bucuria și satisfacția înaintașilor ce își strigă încântarea cu îndemnuri și mulțumiri adresate realizatorilor acestei bijuterii publicistice, nu reamintește și elogiază doar trecutul cultural al Șanțului, ci aduce în fața cititorilor și prezentul, cu oameni deosebiți pe care îi are satul, aceștia prezentându-și zestrea intelectuală și culturală, dragostea ce respiră prin fiecare propoziție, cuvânt și frază așternute în paginile revistei, oferindu-și sufletele și preocupările celor în mijlocul cărora trăiesc: comunitatea satească.

Unul dintre tinerii despre care vorbeam mai sus este profesorul Grigore Cotul, un poet, prozator și epigramist de valoare și inițiatorul

acestei publicații.

Lovit - cum dovedește - de această dragoste nesățioasă pentru literatură și publicistică, s-a lăsat „atins în aripă” (citește: suflet!) de această... molimă ce lovește, iată, în sufletele alese și pasionale pentru dulcea și, uneori, amara suferință a iubirii pentru... cuvântul scris...

Alături de el „se aliniază” profesoarele Ana-Floarea Timiș, cu eseul „Pledoarie pentru lectură” și Maria Forogău, cu eseul „Rolul colaborării familie - școală în dezvoltarea personalității copilului de vârstă școlară mică”, cele două fiind profesoare la Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț.

Împreună cu cei prezentați mai sus, trudes la scrierea, tehnoredactarea și apariția revistei cinci dintre personalitățile Șanțului: redactorul-șef Leon-Iosif Grapini, scriitor cu un bogat palmares literar, Adela Cotul - redactor, poetul Valer Pop - redactor, Doris Dologa și Alexandru Dărăban - istorici, profesorul Daniel Zaharia Sasu - directorul școlii din Șanț (la data lansării revistei), dar și inginerul Florea Filipoiu, șeful Ocolului Silvic „Izvorul Someșului Mare”.

O rubrică de larg interes, „Medicina de familie în localitatea Șanț”, este susținută de medicul comunei, Dr. Radu Mircea Cozma, ce prezintă statistici și informații de interes pentru localnici, totul pentru asigurarea sănătății puterii de muncă, într-un cuvânt a vieții

șanțenilor.

Poezia și epigrama își au locul lor, bine stabilit, în paginile revistei, întărind nota de cultură ce respiră în paginile noii publicații, în acest ton de revistă multilaterală, preocupată de descrierea întregului univers al comunității șanțene, atotcuprinzător și caracteristic mediului rural, dar și specificul unei adevărate entități administrative și culturale.

Opt poeți semnează în pagina dedicată POEZIEI. Enumerăm, fără stabilirea și respectarea unor criterii valorice, numele acestora: Grigore Cotul, Sanda Nicucie, Valer Pop, Radu Ivan, Daniel Bratu, Any Drăgoianu, Petru-Ioan Gârda, Constantin Moldovan, cu observația că lipsește din această pagină elementul autohton, adică poezii locale, dintre care cei câțiva valoroși populari ai Șanțului, dar și tinerele talente, ceea ce este imposibil să nu existe în comunitatea elevilor șanțeni.

O rubrică (de ce nu, o pagină) ar mai fi, poate, necesară, anume cea destinată artiștilor plastici, de care localitatea culturală nu duce lipsă și care ar putea constitui un câștig în ilustrarea bogăției vieții cultural-spirituale a satului.

Remarcăm aici, cu titlul de exemplificare, doar activitatea a doi dintre artiștii plastici ai Șanțului: pictorul naiv (popular) Iugan și artista plastică profesor Reghina Leontina Horga, pictori cu talent și har, așa cum sunt mai mulți în localitate.

Deși nu a fost prezentată în acest număr al revistei, localitatea Șanț se bucură de o eferescentă viață muzicală, în special muzica populară și dansurile popular-folclorice, această componentă constituind, alături de „Teatrul nescris”, mândria comunității.

Cântărețele și cântăreții de muzică populară ale (ai) Șanțului sunt celebri atât în comunitate, cât și la nivelul întregii României, așa cum este și Ansamblul Folcloric „Izvorul Someșului”, cunoscut în țară și în străinătate.

În urmă cu un număr de ani, cu ocazia unui simpozion literar organizat cu prilejul deschiderii oficiale a Centrului de Cultură din comună și lansarea „Istoriei Învățământului din comuna Șanț” și „Șanțul literar și artistic” - două din cele șapte cărți dedicate comunității șanțene, propuneam consiliului local și primarului comunei înființarea - într-una dintre încăperile noii Instituții - a unui punct documentar-expozițional, dedicat celor 12 scriitori ai Șanțului - respectiv cei interbelici, care au creat prin osteneala lor un trecut istoric, cultural și literar satului și cei contemporani, dedicat actorilor-țărani și, nu în ultimul rând, marilor interpreți ai muzicii populare și artiștilor plastici ai Șanțului, care ar fi trebuit, în ideea noastră, să pună la dispoziția șanțenilor actuali și viitori imaginile (tablouri, fotografii), scrierile pe care le-au dedicat satului și oamenilor săi, albume, înregistrări, precum și alte date de interes despre aceștia, astfel încât amintirea acestora să rămână veșnic vie, ca o chemare și un îndemn pentru generațiile următoare.

Din nefericire, acest obiectiv cultural nu s-a realizat. Poate că actuala conducere, cu alte viziuni și cu aplecarea evidentă spre cultură, va reuși să-l realizeze, întărind, prin această „Galerie a scriitorilor șanțeni”, „Teatrul nescris” și, iată, Revista „Izvorul Someșului”, onorantul statut de Comună Culturală - Șanțului, așa cum acesta o merită!

Dumitru MUNTEANU

Semnal**Șanțeanul Enea Grapini
și Marea Unire**

În noiembrie 1999, apare, la București, sub egida Fundației „Constantin-Titel Petrescu”, lucrarea *Enea Grapini și Ziua cea Mare*, semnată de inginerul Florea Grapini, originar din comuna Șanț. Așa cum o spune și titlul, avem de a face cu o carte care își propune să scoată la lumină, spre cunoaștere și neuitare, personalitatea politică a lui Enea Grapini, figură legendară legată de Marea Unire din 1918. Volumul se bucură de o prefață semnată de președintele, la acea dată, al Partidului Social Democrat Român, Sergiu Cunesco, și de un cuvânt al editorului, Ion Apostol, președintele fundației mai sus amintite.

La centenarul Marii Uniri, cartea lui Florea Grapini apare, la Editura Lidana, din Suceava, într-o nouă ediție, revăzută și adăugită, cu un „Cuvânt înainte”, semnat de ing. Ștefan Costiniuc, și cu un capitol nou, „Autobiografia și notele autorului”, dar și cu documente și date obținute de autor în anii scurși de la apariția primei ediții. Structurat pe 15 capitole și bogat în documente și ilustrații, volumul se întinde pe 420 de pagini și se încheie cu arborele genealogic al familiilor Grapini din comuna Șanț, întocmit de regretatul profesor Septimiu Grapini, la data de 1 martie 1987. Primul capitol, intitulat „De prin părțile Năsăudului”, este dedicat evocării unor cărturari iluștri, oameni politici și de cultură, care s-au ridicat din această comună cu o vechime nu prea mare, dar cu locuitori pe măsura înaintașilor lor, precum și descrierii pe scurt a celor patru monografii ale comunei Șanț. În următoarele trei capitole este prezentată originea, copilăria, școala, studenția și familia social-democratului Enea Grapini. În cea mai mare parte a lucrării, autorul face referiri concrete, susținute de o documentare minuțioasă, la contextul social-politic și istoric în care a avut loc Marea Unire de la 1918, la activitatea social-democraților în preajma și în timpul Primului Război Mondial. Cu tenacitatea și abnegația omului de bibliotecă, ambițios și perseverent până la finalizarea unui proiect, autorul, de dragul adevărului,

își argumentează periplul prin istorie cu documente și ilustrații de epocă, punând cititorul în fața unei lucrări ce atestă o uriașă muncă de cercetare. El însuși justifică acest lucru în „Încheiere”: „Poate că nu era locul detalierii conținutului unor documente amplasate în cuprinsul acestei cărți.

Am făcut-o, conștient de importanța și noutățile pe care le reprezintă și ținând cont de dorința celui de care ne-am ocupat, pentru ca generațiile viitoare să cunoască istoria așa cum a fost ea”. Tot Florea Grapini recunoaște, în final, că unele dintre documentele reținute în volum nu îl avantajează pe Enea Grapini, dar, tot de dragul adevărului, nu a avut ezitări în a le prezenta, justificându-și acțiune

într-o frază pe care vă las să o descoperiți singuri.

Nu ne-am propus, în aceste rânduri, să înfățișăm viața și activitatea lui Enea Grapini, ci doar să facem o succintă prezentare a unei cărți ce merită pe deplin să-și găsească locul în biblioteca celor preocupați de Marea Unire și de personalitățile care și-au adus contribuția la înfăptuirea ei.

Nu doresc să închei fără a ne face o datorie de conștiință, anume să spunem câteva cuvinte despre eroul șanțean al Marii Uniri, evocat în această carte. Format în mediul universitar de la Budapesta, Enea Grapini a optat pentru mișcarea social-democrată încă de tânăr. Ca membru al Consiliului Național Român – organism comun al Partidului Național Român și al Partidului Social Democrat Ungar –, Enea Grapini a jucat un rol important în actul înfăptuirii Marii Uniri. Numai că, din motive ce țin de felul în care se scrie istoria și mai ales de cine o scrie, personalitatea lui Enea Grapini, unul dintre artizanii Unirii, este mai puțin cunoscută. După încheierea evenimentelor de la 1918, Enea Grapini s-a preocupat mai mult de profesia de inginer, nu fără a se face însă exponentul populației din locurile natale, organizând protestul acesteia împotriva Dictatului de la Viena, din 1940. Activitatea sa ulterioară nu se face remarcată, după 1944 rămânând „un visător politic (...)”, strecurându-se anonim prin istoria vremurilor noi, până la 1 martie 1980, când, la aproape la 87 de ani, se stinge din viață. Ca fapt divers, la funeraliile sale de la Bistrița a participat și o delegație de țărani și de intelectuali din Șanț, formată din 38 de persoane, printre care și directorul școlii, profesorul Septimiu Grapini, care, într-o cuvântare, a evocat personalitatea celui dispărut.

În semn de prețuire și cinstire, școala gimnazială din comuna Șanț îi poartă numele, iar în fața instituției de învățământ s-a ridicat un monument cu bustul artizanului Marii Uniri.

În încheiere, reținem motto-ul de pe coperta a 4-a a cărții, care dă de gândit: „Nu cei ce știu, ci cei ce fac vor rămâne veșnic în conștiința neamului”.

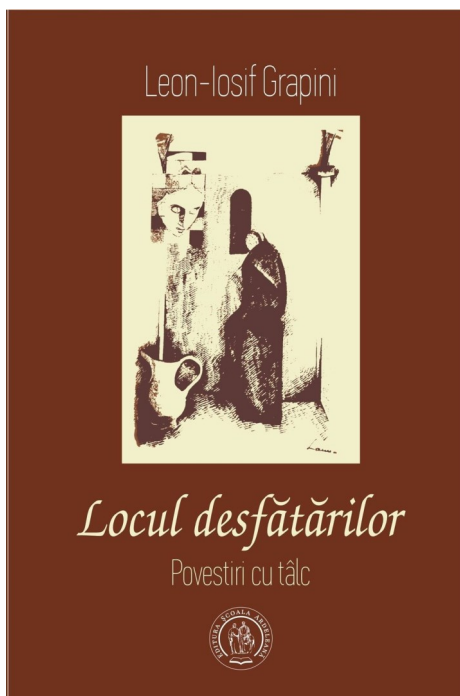
Leon-Iosif GRAPINI

Semnal**O nouă carte
marca Grapini –
Locul desfătărilor**

O nouă carte marca *Grapini*. Poate ați citit deja prozele scurte din *Cetatea cu nebuni* (2000), miniparabole cu final neașteptat și incitant, și ați degustat sfătoșenia povestitorului și horbota vorbelor sale cu tâlc. Sau romanul *Capătul lumii* (2004), uluitor conglomerat de timpuri și spații, de autobiografie și cronică, poemat, câteodată parodic, ironic și satiric, dar neîndoienic „cu deschidere la mare”. Ori *Memorialul cetății* (2010), vastă panoramă etnografică și fină detaliere a arhetipurilor – *locul memoriei* ține de atmosferă, de apartenență, de știință de a trăi și de a muri după norme comunitare.

Sau ați citit *Capăt de linie* (2012), proze scurte pe teme date, continuări molcom-jucăușe la proze celebre. Ori, poate, *Viața, de la capăt* (2018), care încheie trilogia de la Șanț. Plas-

ticitate vag-agresivă, masivă și delicată, deopotrivă, a frazei, dimpreună cu știința rară de a transcrie și înscena dezlănțuit limbaje.

Dacă nu l-ați citit încă, *Locul*

desfătărilor e tocmai bun pentru o primă întâlnire cu un prozator dintre cei buni. Dacă îi cunoașteți deja cărțile, aveți prilejul să admirați din nou arta de povestitor abil, care dozează minuțios realități și ficțiuni într-o țesătură magică și seducătoare. Uimitoarele, nebănuitele de Grapini, asemănări cu melodia prozei lui Saramago aduc o notă de farmec în plus, firește, dar nu știrbesc defel originalitatea prozatorului ardelean.

Pe vremea când încă mai scria poezie, își definea proiectul scriptural astfel: „Prin cuvinte / nu răstorn lumea / ci pe mine în ea”. I-am admirat de la început arta de *scufundător* în tainele Lumii, pariind fără ezitare pe harul său. După două decenii, o pot face din nou. Discretul Leon-Iosif Grapini are stofă de prozator adevărat.

Irina PETRAȘ

Proză

Țăranul asimptomatic

Ia stai dumneata colea pe scaun, să schimbăm o vorbă, trage-l mai aproape de pat, să te aud și să te văd mai bine, că la etatea avută m-au lăsat toate, gura ce mă mai ține, mulți zic că am o gură cât o șură, apoi dacă mi-a dat-o mama, mi-a dat-o ca să mă folosesc de ea, spun și eu una, alta, ca tot omul, în sat îmi zice lumea De-a lui Guruță, că așa îl ocăra pe tata, nu din pricină că avea gura largă, îi plăcea să-și facă gura pâlnie, înțelegi dumneata, adică mai trăgea la măsea, bag de seamă că tot cu boala asta te-au adus în spital, și nu te doare nimic, cum nu mă doare nici pe mine, amu nu te vei supara că am întrebat-o pe domnuca asta ce ne aduce leacurile cine ești și ce hram porți, a zis că ești polițist, faină meserie și bănoasă, din câte știu, așa și trebuie, cu atâția nebuni în ziua de azi, greu-i în haina statului, nu vezi că-și dau în cap la drumul mare, nu mai au lege, dacă au, nu se țin de ea, cineva trebuie să-i pună la punct, mai greu vă este amu, cu tărășenia asta, tu să fii sănătos și să te ții de slujbă, să te ții și de capul nelegiuitorilor, eu alta am vrut să-ți spun, sunt singur, nu am pe nimeni, copii nu mi-a dat Cel de Sus, baba, odihnească-se-n pace, s-a dus dincolo înaintea mea, cum sunt trecut de optzeci, nu mă descurc cu toate celea, domnul primar din sat, Dumnezeu să-l ție, bun om, îmi trimite primăvara lemne de foc și niște băietani să le taie, să le crape și să le așeze pe poarta șurii, acolo se uscă mai lesne, că dă soarele pe ele mai toată ziua, încolo mă descurc eu cu celelalte, mai cumpăr de la boldă câte ceva, o țără de pensie am, Doamne-ți mulțam, multe nu-mi trebuie, că nu-s fandosit, m-am învățat cu greutățile și cu lipsurile de mic, pe mine brânza și slămina m-au ținut în putere, astea-s sănătoase, nu drăcoveniile ce se pun azi în blid, îmi cumpăr un caș ori două și am brânză tot anul, ehei, când eram eu baci la oi, ce brânză făceam, se bătea lumea pe ea, bună-i și acum, în viață te înveți cu de toate, un vecin îmi vinde câte-o dărabă de slănină, când mi se gată, îmi aduce alta, are de unde, taie trei, patru porci pe an, de te săcăi și te bat la cap, îmi astup gura, iartă că mă jeluiesc dumitale, nu prea am cui, domnul doctor pare că are limba cusută de cerul gurii, domnuca s-ar arăta a fi bună de gură, dar pesemne îi este târșală ori rușine să se întindă cu mine la vorbă, cu legătura pe obraz mai că nu-ți vine să-ți dezlegi limba, dacă zici că nu te zăhăiesc prea tare cu spusele mele, atunci mă bucur că am cui mă destăinui, însă m-am luat cu altele, voiam să-ți spun cu totul altceva, eu, când am auzit întâiași dată de starea de urgență, mi-am făcut cruce, Doamne păzește-ne de război, că am prins războiul, eram intrat la școală când a început, satul a prins nenorocirile războiului de două ori, când a trecut frontul spre răsărit și când s-a întors dinspre răsărit înapoi, îmi aduc aminte cum într-una din zile a intrat pe ușă o huidumă de femeie, cu rubașcă și nădragi de ostaș, cu arma la spate, cu păr bălai și înfocată la chip, mă, s-a răstit ea la mine, tu de ce nu ești mai mare, am tăcut chitic, m-am înspăimântat peste măsură, mă găseam singur acasă, tata era dus pe front, iar mama, la o cumnată să împrumute o cupă de mălai, greu se găsea făină pe-atunci, și dacă aș fi cutezat, ce să-i fi zis, caut bărbat, s-a întors iar cu vorba către mine, apoi și-a văzut de drum, n-am priceput, după cum m-a lămurit mama era rusoaică, însă știa graiul nostru, ce -a vrut să spună cu bărbatul nu m-a dumirit mama, m-am dumirit eu mai târziu, ce căta ea eu nu-i puteam da atunci, și cum ziceam, am aflat de starea de urgență de la vecina din gura ulicioarei care-mi aduce o glajă cu lapte dulce tot la trei zile, și eu am avut vacă, chiar mai multe când eram de seama ta, cu muiera făceam la fân de ne săreau capacele, să nu uit cu vecina, eu stăteam la soare în târnaț, intră pe portiță, și, când dau cu ochii de ea, o văd cu colțurile năframei legate peste gură, tulai, Ravecă, dar ce-ai pățit la obraz de te-ai îmboldorit în așa hal, numai de-ai căzut cumva, că al tău nu te mai poate albăstri, că o bătea nebunul când trăiau laolaltă, acum s-au despărțit, că el s-a dus la cele

sfinte, mai degrabă la cele drăcești, că hain om a fost, taci, nu mă lua în răspăr, mi-a zis, că nu pății nimic, tu n-ai auzit, cică e covrig, ce covrig, femeie, da, da, e o boală, se ia când ți-e lumea mai dragă, nici nu știi de unde te pricopsești cu el, din văzduh, de pe lucruri, a spus la televizor, trebuie să purtăm mască, măști de unde, că nu-s nicăieri, așa că e bună și năframea, și eu, dacă-s nevoit, ce să-mi pun pe față, clopul, ți-i pune mască de-or aduce la boldă ori la potică, dacă nu, te vei lega cu ceva, numai că nu te poți duce nicăieri decât seara, cum așa, bătrânii atunci au voie, doară nu-i cu bilet de voie ca la oaste, cine aprobă, trebuie să ai o ținută iscalită, scrii cum te cheamă, unde meri, pentru ce și ești gata de preumblare, bine că n-am de mers afară pentru mine cu aprobare, și dacă n-am ținută, dacă n-ai, scoți banul, poliția stă la pândă, dumneata să nu te superi, oamenii așa grăiesc, și s-a dus Raveca, de starea de urgență nu m-am speriat rău, mai rău m-a speriat ea când mi-a spus că s-ar putea să nu-mi mai aducă lapte, da ce s-a întâmplat, o întreb, ți-a murit vaca, pușchea pe limbă, cum să-mi moară, nu mai pot veni că nu-i trecut drumul cu lapte la vecini în ținută, și s-a dus ca din pușcă, ferindu-se pe lângă garduri să nu fie luată la ochi, multe n-am priceput, norocul meu că n-am apucat să ațipesc, așa cum mai fac câteodată la căldura soarelui, că trece Televizorul pe ulicioară, după cum te uiți a mirare îmi dau seama că nu înțelegi, Televizorul e vecina din vale, de lângă apă, așa a poreclit-o satul, nu pentru că are televizor, cine n-are în vremurile astea, bătră că eu n-am, ci pentru că, hirișă și horeană cum e, umblă prin tot locul, de gândești că-i arde jăratic la tălpi, află una, alta și vine pe laviță cu știrile, când eram holtei, mi-a fost drăguță o vreme, m-a lăsat ea, și bine a făcut, doi tari în gură nu se pot înțelege, ajung să se ia de cap, când doi s-au cununat, dacă vor să trăiască laolaltă, când unul grăiește, celălalt trebuie să tacă și să asculte, mă, strig la ea, ia fă-te-ncoa, ce-i cu povestea asta cu starea de urgență și cu boala neștiută, atât i-a trebuit, a venit în târnaț, și-a tras scaunelul lângă laiță, baremi că avea loc alături de mine, și m-a pus la curent cu tot ce știa, auzi acolo, ca să scapi de boală e bugăt să te speli pe mânuri, păi eu dacă mă spăl dimineața, de fieșcare dată înainte de a mă așeza la masă și când, iertați, am fost pentru mine, mă mai betelesc, a zis că da, că trebuie să facem asta când venim de undeva, de la boldă, bunăoară, când mi-a spus că nu mai am dezlegare să dau mâna cu prietenii ori cu vecinii, am zis că-i ciufalnică, dar nu era, nu vezi că se întâlnesc flăcăii și își dau binețe cu picioarele, ca și când ar avea mâsurile spurcate, ori când trec doi unul pe lângă altul, se dau la o parte, ca și cum ar fi ciumați, a zis că până și conducătorul țării apare seară de seară la televizor și ne îndeamnă să ne spălăm pe mânuri, păi el altă treabă n-are decât grija ca poporul să aibă mâsurile spălate, vorba aia, țara arde și baba se piaptănă, nu zic bine ce zic, doară ești polițist, ar trebui să-mi pun lacăt la gură, tânăr cum te văd, cred că multe nu ți-s pe plac nici ție, însă nu te lasă legământul și băgarea de seamă să le scoți pe gură, să vezi lucrul dracului când m-am dus la boldă să-mi iau oareșce, era spre seară, că atunci aveam voie și nevoie, la ușă stătea una voinică, tinerică, mulți ani nu avea, dar era multă cât încape, pusă anume acolo, care, când am întins mâna spre clanță, a zbierat ca din gură de șarpe, nu-i voie fără mască, păi, fata tatii, am încercat să o îmbunenez cu o șagă, dacă nu-i voie, slobod îi, ce să se-mblânzească, arunca uitături în stânga și-n dreapta ca speriată de bombe, numai o pită aș voi și o sticlă de vișină, nu mă ascund, mai beau câte-un păhărel, să-mi îndulcesc viața, oricum lumea îmi zice De-a lui Guruță, ea nu și nu, fata moșului, eu când purtam mască pe figură la oaste, părinții tăi nu erau pe lume, dară adă-mi tu una dinlăuntru, o plătesc, nu se găsesc nici la farmacie, cum s-ar găsi la noi, în magazin, păi dacă nu-s la voi, de unde să-mi iau, de unde știi, nu-i treaba mea, nici nu era treaba ei, a cui treabă este

știi dumneata mai bine ca mine, nu m-am luat în gură, mă vântura de nu se alegea nimic din mine, nu întâmplător i-au dat în pază ușa, hotărâtă fetișcană, ar fi bună de strajă la hotare, cum m-am dus, așa m-am și întors, bine că n-am lungit vorba, că oameni de-ai dumitale patrulau pe drum, câte doi, și luau la întrebări lumea, puțină, de altfel, cum nu aveam ținută eram bun de plată ca popa, până la urmă m-am dumirit și eu ce-i cu înscrisul ăsta, ne-au dat câte-o foaie de la sfat, cu un lucru tot nu-s lămurit, de mă duc la prașilă pe tarlăua de peste apă, eu ce număr să trec, că tarlăua n-are număr ca la casă, doară n-oi mere la sfat să-mi dea numărul din cartea funduară, ori, dacă am de sapă la porumbiștea de sub deal, cum scriu, mă duc să dau cu sapa la mălaiul de sub deal că-l înădușește buruiana și fac cale întoarsă, cum ne-a dat o singură foaie, poate să dea buruienii în mălai, că ți-ai stricat hârtia cu tarlăua de peste apă, poți scrie alta cu răsplaiul, însă, de greșești, om te-ai făcut, nu-ți ajunge pensia pe întregul an ca să plătești greșala, văd că răzi, sigur că-i de răs, nu te întreb ca să-mi răspunzi, zic și eu ca tot omul care se bagă în seamă, asta ca asta, te apucă răs-plânsu de alta, bunăoară, tu, de te însori, intri în mare încurcătură, iartă că te întreb, ești însurat, nu, mai bine, încă nu te lega la cap fără să te doară, cine se însoară cu buricul neuscat iute dă înapoi, așadar, la cununia din sfânta biserică nu pot lua parte mai mult de opt, cum se descurcă, doi miri, doi nănași și patru părinți, gata-i socoteala, popa n-are ce căta, fără popă, ce să cate ei în fața altarului, nu puteau să hotărască bătră nouă, îi dureau mâna să mai treacă unul, că diacul poate lipsi, și așa unii cântă pe nas de te-apucă deranjul la urechi, bine-i să nu mori amu ori e tocmai bine, tot opt, la înmormântare, cu popă cu tot, păi numai purtătorii copârșeului sunt câte șase sau opt, după cât e de greu mortul, dar să-i lăsăm pe ei, te pot duce cu dricul, dacă de-ai răposatului sunt patru, puținii oricum, cu popa-s cinci, cine îl sloboade în groapă, că e nevoie de patru gropari, doi țin de o parte, doi, de alta, numai dacă dă o mână de ajutor și cucernicul, greu de crezut, el îi învățat să țină cădelnița, nu funia ori lanțul, eu, dacă mă scot din spital cu picioarele înainte, mă duc de-a dreptul în țințirim, ce priveghi, ce alte rânduieli, oricum, și de mor acasă, cum nu am pe nimeni pe lângă suflet, ca să iasă opt la înmormântare trebuie să mă puie și pe mine la socoteală, ziceam că e și de bine, nu tu cheltuieli cu pomana mortului, că celor avuți, măcar că au strâns averi de pomană, li se face pomană pe bani grei, cică să aibă ce băga în gură dincolo, îmbuibăți au trăit, îmbuibăți vor să veșnicească, rău îi și de altceva, amu, cum strănută unul că i-a pătruns un goz în nas ori tușește că i-a intrat dumica-tul pe calea cea hicleană, de te aude vecinul și te pâraște, numai ce te trezești cu salvarea și cu sicriul la poartă, că izoleta, cum am aflat că-i spune, e tot un fel de sicriu, te bagă în el, te acoperă și te duc ca pe mort, pe mine nu m-a pârat nimeni, m-am dus eu la doctorul din sat, că am luat o răceală, mi-am plivit grădinuța de zarzavat pe ploaie, și gata am fost, ce vrei, ani mulți, trup slăbit, doctorul din sat a și dat telefon după salvare și m-a trimis aici, la spital, a doua zi nu mai aveam nimic, dar doctorul ce mă grijește mi-a spus că am, că mi-a ieșit nu știu ce test pozitiv, și mă lasă când va fi negativ de două ori la rând, eu am crezut că e de bine, școală multă n-am, însă știu că pozitiv e de bine, și negativ e de rău, i-am zis doctorului, dar mi-a spus că la boala asta lucrurile stau taman pe dos, eu am înțeles cam așa, când Dumnezeu îți pune mâna în cap e negativ, când își bagă dracul coada e pozitiv, apoi nepotrivirea asta să o priceapă cine vrea, dumneata cum ai ajuns aici, doară nu te-o fi dat în vileag vreun tovarăș dușmănos, nu, cine știe cum ai luat-o, bine-i că n-ai dușmani la locul de muncă, nu știu ce să mai cred, la mine când e pozitiv, când negativ, bătră că nu mă doare nimic, minteni se fac două săptămâni, și tot aici pierd vremea, l-am rugat pe

Tăranul asimptomatic

domnul doctor să mă lase acasă, că n-am niciun fel de beteșug, însă mi-a zis că nu poate, că-s asimptomatic, cum așa, am întrebat, așa bine, până la urmă am priceput, sunt beteag fără beteșuguri, și că eu pot betegi pe alții, hicleană boală, nu mă roade, dar nici nu mă lasă, stă ascunsă cu gând să sară asupra altuia care-mi stă prin preajmă, tot așa asimptomatic ești și dumneata, altfel nu te băgau cu mine în salon, când m-au luat cu salvarea m-au întrebat cu cine am venit în contact în ultimele zile, m-a pufnit râsul, apoi cu cine să fi intrat în contact la anii mei,

au răs și felcerii din dubă, câte-o ghidușie mai fac, că doară mi-am dat seama ce vor să afle, le-am zis de Raveca și de televizorul satului, cică amândouă vor sta la scuteală în casă două săptămâni, nu-s îngrijorat tare de sănătatea lor, cât de mine, mă întreb dacă Raveca își face griji ori mânie și nu-mi mai aduce lapte, alții care mai vând stau departe, nu li se plătește drumul până la casa mea, de vecina de la apă nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, dacă dă ortul popii nu o face din cauza covidului, ci de inimă rea, că nu mai poate bate satul cu zvonuri, să-ți mai spun una și te las, că-i vremea să vină cu leacurile, batăr că nu știu de ce ni le mai dau, eu mai cred așa, boala asta e printre noi, că nu

-i nicio tăgadă e bugăt să te uiți la doctori și la felcerii cum sunt înfolați de zici că ar zbura pe lună, însă cei puși să ne conducă mai bagă lumea în sperieți ca să-și poată face făcutele, no, dară îmi pun stavilă la gură, când ai drum vreodată prin satul nostru și ai chef de pisălogeală, cată-mă, dacă nu-ți place vișinata, am în pivniță o butelcuță cu țuică de pere, o țin de leac, dar un domn așa ca dumneata merită o cinste pe măsură, gata, că și așa ți-am făcut capul calendar.

Leon-Iosif GRAPINI

Proză

Unirea la Capătul lumii (După întâmplări adevărate petrecute la Șanț)

Soldații sosesc de pe front, vin cu trenurile și cu căruțele acolo unde nu este cale ferată, bunăoară, aici, la capătul lumii, cum îi spun localnicii așezării lor, motive au să se creadă trăitori la margine de lume, să amintim doar unul, prin vatra satului a trecut granița imperiului, când s-a săpat un șanț de-a lungul celor două văi ce coboară una din munții aflați la miazănoapte, iar cealaltă, din masivele muntoase de la miazăzi, văi ale căror pâraie se varsă, aproape unul de altul, în râul ce străbate regiunea de la răsărit la apus, locul de întâlnire a apelor fiind centrul satului, sat ce se întinde în lungul celor trei văi formând o cruce, un șanț adânc cât să nu fie în stare a ieși nimeni căzut în el, lat cât să nu poată fi trecut în galopul calului și lung de să nu-i dai de capăt, o tranșee greu de trecut de cei din afara împărăției, jefuitorii și cotropitorii, dar și de cei dinăuntru, asupriții, imperiul fiind casa mai multor popoare și seminiții adunate la un loc împotriva voinței lor. Astăzi, așezarea se află tot la margine de lume, într-un alt imperiu, cu nimic mai puțin asupritor decât cel din veacurile trecute. Marea lucrare a vremurilor apuse a dat numele localității.

Soldații care au avut norocul să prindă clipea revenirii acasă se întorc răniți și, în cel mai bun caz, obosiți, obosiți la trup, și nu la minte, căci s-au întors cu gânduri de libertate și de revoluție, a venit vremea să-și descarce sufletul greu încercat, și, cum guvernele opresoare sunt departe, cel mai nimerit e să se răzbune pe cârmuirea locală. Astfel, au loc răzmerițe în așezările situate pe vale, când oamenii nemulțumiți și revoltați, dintre care cei mai mulți sunt tineri cu mintea tulburată de băuturi spirtoase, se dedau la josnicii și la fărădelegi la adresa dregătorilor comunale. La sfârșit de octombrie, în anul o mie nouă sute optsprezece, în satul de la capătul lumii a început sfada răzvrătiților cu notarul și cu alți împuterniciți ai obștii în sfatul popular, notarul fiind ginerele preotului, care, aflat la slujba de duminică, a fost înștiințat numai de mică răscoală iscată peste drum de biserică. Oficierea slujbei fiind pe terminate, sfinția sa, încheind predica ținută din amvon, în graba cea mai mare s-a dezbrăcat de odăjdii, și-a pus sutana și, împreună cu cele două fiice ale sale, a alergat la locuința notarului, unde mulțimea înfuriată spărgea și rupea ceea ce se poate sparge și rupe la o casă, e lesne de închipuit. Sosite la fața locului, fetele preotului au fost la rândul lor bruscate, răsculații nu mai țineau cont de nimeni și de nimic, căutau răzbunare unde și cum credeau de cuviință, cum notarul a reușit să-și ia tălpășița, oamenii s-au dedat la hoții, au furat laptele și brânza din pivniță, dar și ce au mai găsit pe acolo, au jefuit și au distrus încăperile, au spart porțelanurile și au călcat în picioare fotografiile de familie, poate s-au dedat și la alte nelegiuiri, reținem doar ceea ce a rămas consemnat de sfinția sa în jurnal. Cum nu era îndeajuns, gloata înfuriată a prădat crâșma, crâșmarii au scăpat teferi, cu ei nu a avut nimeni de împărțit nimic, întrucât cei revoltați și-au împărțit băutura aflată pe rafturi și în cămară, cu alcoolul în cap și în brațe, altceva nu-și mai puteau dori. Notarul a fugit prin pădure, trecând muntele, în satul de pe valea alăturată, iar rugăciunea preotului făcută

peste noapte în casa parohială a liniștit lumea burzului.

Totul e bine când se termină cu bine, în cazul nostru, când oamenilor le vine mintea la cap. După cinci zile, sătenii strânși în fața sfatului popular au trimis o delegație la preot cu rugămintea de a veni la adunarea lor și de a-i sfătui ce să facă. Așa e și firesc, sunt vremuri în care slujitorul bisericii este părintele spiritual al comunității, omul cel mai îndreptățit să dea o povață și să îndrume poporanii pe calea cea bună. Așadar, la îndemnul celui chemat, s-a ales un comitet format din treizeci de bărbați aflați în mulțime, aceștia și-au votat un primar, apoi s-a stabilit alcătuirea gărzii naționale, în număr de patruzeci de persoane, număr dublat a doua zi, gardă care, după ce a jurat pe steagul național român, și-a intrat în rol, având misiunea de a veghea la ordinea și liniștea obștii. Cu toate aceste măsuri de prevenție, fărădelegi au mai fost, chiar amenințări la adresa părintelui din partea unor săteni cu credința în Dumnezeu zdruncinată și nerecunoscători față de tot binele făcut comunității de păstorul ei. Spre știință, să spunem că preotul e cărturar de renume pe vale, în districtele și comitatele acestor timpuri, cu articole publicate în presa vremii, autor al monografiei acestei așezări, monografie apărută la început de secol.

La finele lui noiembrie, sătenii și-au ales împuterniciții pentru adunarea populară din orașelul de pe vale, fostă cazarmă grănicerească, unde s-au hotărât cei cinci delegați pentru marea adunare națională de la întâi decembrie din orașul Marii Uniri. Cel mai îndreptățit să facă parte din delegație a fost preotul, dar sănătatea șubrezită de tristețe întâmplări mai sus amintite l-a împiedicat să plece la drum.

Ne găsim în ziua de întâi decembrie o mie nouă sute optsprezece, ziua cea mare, zi sărbătorită cu fast în satul de la capătul lumii, o zi mai mult decât însemnată, o zi ce nu se va uita nicicând, o zi pe care cei de astăzi și cei de ieri au așteptat-o ani și ani la rând, și, dacă e așa, lumea, cu mic cu mare, se îndreaptă spre biserică, unde se va oficia Sfânta Liturghie și vor avea loc manifestări închi-

nate marelui eveniment. Sătenii sunt chemați la oficierea Sfintei Liturghii și la acțiunile solemne de dangătul singurului clopot rămas în turnul lăcașului de cult, au fost cinci clopote, dar patru dintre ele s-au confiscat în vara anului o mie nouă sute șaisprezece pentru război, se vor întoarce trei, altele, desigur, la cinci ani după unirea cea mare. Oamenii și-au pus pe ei cele mai bune haine, s-au înveșmântat ca pentru cea mai mare sărbătoare și se îndreaptă din cele patru părți ale așezării spre sfântul locaș din mijlocul satului.

După liturghie, în care s-a mulțumit lui Dumnezeu pentru că a dat și a încheiat războiul și mai ales pentru că a strâns poporul român în hotarele țării sale, se sfințește steagul național român, iar preotul le vorbește credincioșilor despre însemnătatea acestuia și despre înțelesul culorilor și simbolurilor sale, apoi gardiștii și poporanii, care umplu până la refuz biserica și curtea acesteia, cântă *Deșteaptă-te, române* și *Hora Unirii*, pe urmă se jură pe steag, pe Evanghelie și pe sfânta cruce, nu întreaga suflare face asta, ci doar cei împuterniciți să vegheze la liniștea și pacea comunității. Vine la rând predica, părintele grăiește despre poetul și revoluționarul român Andrei Mureșanu, despre viața grea a iobagilor români și despre soarta lui Horea, Cloșca și Crișan, despre însemnătatea anului o mie opt sute patruzeci și opt, despre defăimarea tricolorului românesc și despre apăsarea poporului român de către străini, despre viteazul voievod Mihai, al cărui chip a fost așezat la vedere lângă altar. Lumea privește cu lacrimi în ochi la sfinția sa, îi soarbe cuvintele, unii plâng de-a dreptul, e de înțeles, bucuria este fără margini. În cele din urmă, mulțimea cântă *Trei culori* și iese pe sub steag din biserică, solemnitatea luând sfârșit.

În seara aceleiași zile, părintele citește ziarul *Românul*, când pe ușă intră un gardian să-l înștiințeze că i-a venit o depeșă prin telefon din orașul Marii Uniri, prin care i se aduc la cunoștință decretarea unirii cu România și bucuria nemăsurată a uriașei mulțimi aflate la fața locului. Cu sufletul împăcat, se ridică de pe scaun, se duce în camera alăturată, se așază la masa de scris, scoate caietul cu însemnări zilnice, citește ce a consemnat imediat după prânz despre solemnitatea de astăzi și notează faptul tocmai petrecut, sosirea gardianului cu depeșă, apoi încheie observațiile zilei scriind cu litere mari VIVAT ROMÂNIA MARE.

La o săptămână, sosesc în orașelul de pe vale trei plutoane de soldați români, ca după încă o zi, să apară unul și în comuna vecină, militarii sunt așteptați cu porți triumfale ridicate ad-hoc, cu drapele românești, cu urale și aplauze îndelungate. La mijlocul lui decembrie, vine în satul din poveste un locotenent român, cu misiunea de a vedea cu ochii săi și de a auzi cu urechile sale ce ordine domnește aici, poporul și garda națională, în frunte cu bătrânul preot, îl întâmpină în fața bisericii, el trece prin poarta triumfală, salută steagul românesc și primește urarea de bun venit din partea feței bisericești, apoi, însoțit de birău și de doi gardieni, intră în primărie, preotul li se alătură, murmurând, Doamne, fii cu poporul român în veci.

Războiul nu se mai termină,

Unirea la Capătul lumii

➔ aduce cu el nenorociri, ia vieți, lasă în urmă copii de izbeliște, neveste singure, văduve, pământ nelucrat, cămări goale, gospodării vraiste și multă, multă durere sufletească. Începutul celui de-al șaptesprezecelea an al secolului vine cu vreme ploioasă, cu noroi de-a lungul drumului și al ulițelor și cu tunuri care se îndreaptă spre răsărit, acolo unde frontul e viu, în luna lui făurar se lucrează la o cale ferată îngustă, pentru a ușura trecerea spre front, tot mai des trec căruțe cu ostași morți trase de cai ce abia își poartă picioarele, trec mașini cu traverse și cu șine pentru drumul de fier, dar și cu răniți sau prizonieri înghețați de frig, e anul cel mai greu de când a început conflictul, se confiscă animalele, grânele și mălaiul, ce vând sătenii are preț scăzut, ce pot cumpăra este peste puterile lor bănești, scumpetea e la culme, soldații rad pădurile pentru lemne de foc, lemnul verde nu arde și nu încălzește precum leăturile și ulucile din garduri și porți, însă garduri și porți nu mai găsești, tinerii și bărbații sunt duși pe front, moșnegii, femeile și copiii sunt scoși la fel de fel de munci în folosul satului și al oștii încartiruite aici, de ziua Sfintei Învieri biserica este plină de femei, de soldați și refugiați, fiecare rugându-se în limba lui să vină sfârșitul războiului, vara aduce secetă prelungită și un nou guvern ungar, în frunte cu un grof tânăr, de care se leagă speranța că va institui votul universal și secret, deșartă speranță, nenorocirile și suferințele se țin lanț, avioanele inamice bombardează satul, nu moare nimeni, sunt distruse barăcile de la calea ferată și se iscă un incendiu care înghite câteva case și acareturi, lucrătorii sunt puțini și pretențioși, muncesc numai pe bucate, iar bucate nu se găsesc, sunt luate prin rechiziție fabricile de lemn, animalele, fânul, postavurile, pânura și barșoanele, nu au scăpat nici vâlăucii de pânză din prăvălii. Anul Marii Uniri începe cu ger, cu omăt mare și cu petrol și zahăr date pe rație, de pe frontul de răsărit se întorc prizonierii acasă, doar cei care au reușit să fugă, se sistează ajutoarele de stat pentru școlile românești, în forul suprem se dezbate noua lege electorală,

drepturile naționalităților sunt restrânse, femeile nu au drept de vot, războiul merge înainte pe toate fronturile, sătenii de aici luptă și ei cine știe pe unde sub un stindard și un tron străine, casele nu mai sunt luminate, petrolul nu este ori este atât de scump, încât nu merită zarea lămpii sacrificiile bănești, mai bine sătul pe întuneric decât flămând pe lumină, dar ce zic eu, sătul e cu totul în afara adevărului pentru un om al acestor vremuri, gripa spaniolă face mii de victime în orașele ținutului, împăratul, în milostenia sa, dă un manifest către popoarele imperiului ca fiecare nație să se unească și să-și ceară autonomia, minune mai mare nici că se putea, nu mai sunt lumânări, până și morții se îngroapă fără ele, lumea umblă cu haine rupte și desculță sau încălțată cu papuci de lemn, în capitala ungurească se iscă rebeliunea, se deschid închisorile, iar deținuții și prizonierii iau drumul spre casă sau spre locuri mai bune, de-or mai fi astfel de locuri.

Soldații care au avut norocul să prindă clipa revenirii acasă se întorc răniți și, în cel mai bun caz, obosiți, obosiți la trup, și nu la minte, căci s-au întors cu gânduri de libertate și de revoluție, la sfârșit de octombrie, în satul de la capătul lumii începe sfada răzvrătiților cu notarul și cu alți împuterniciți ai obștii în sfatul popular, oamenii se dedau la hoții și fărâdelegi, numai rugăciunea de peste noapte a părintelui pune capăt răzmeriței, la finele lui noiembrie, sătenii își aleg împuterniciții pentru adunarea populară din orașelul de pe vale.

În dimineața zilei mult așteptate de întreaga suflare românească din sat, de pe vale, din provincie, când încă nu s-a luminat bine de ziua, preotul, ingenuncheat la rugă, tresare când cineva ciocănește în fereastră, lasă cartea de rugăciuni pe măsută, se îndreaptă spre ușa de intrare și o deschide, un gardian îi înmânează o depeșă sosită prin telefon anume pentru sfinția sa, în vreme ce despăturește cu înfrigurare hârtia, un gând rău îi fulgeră mintea, Doamne, păzește și apără, i se face negru înaintea ochilor când deslușește scrisul, *Unirea nu va mai avea loc*, desfigurat de supărare, se întoarce spre gardian și-i spune cu glas pierit, dă de știre.

Clopotul bate tânguitor, așa cum bate când unul dintre enoriași trece în lumea celor dreți, bate chemând sătenii la Sfânta Liturghie, iar sătenii vor veni fără să se întrebe cine a murit, știu deja, au murit cu toții, că numai viață nu este aceea în care năzuința a pierit, în care bucuria mult așteptată s-a stins, în care speranța unui trai slobod s-a ruinat, în care visul de unire și de libertate al unui popor îndelung asuprit s-a spulberat. Oamenii și-au scos din lăzi și din cufere hainele cernite, s-au înveșmântat ca pentru prohod, bărbații nu și-au tăiat părul și nu și-au ras barba, femeile și-au despletit cosițele, și-au pus basma neagră și și-au luat năfrămuța pentru lacrimi, cei mici sau tineri, îmbrăcați așijderea, întregesc mulțimea îndoliată, care se îndreaptă tăcută și îndurerată spre biserică.

După liturghie, fără a mai urca în amvon, părintele, adus de spate și apăsător de suferință, le vorbește poporanilor strânși laolaltă. Dragii mei, astăzi am doar câteva vorbe pentru voi, ce vine de la bunul Dumnezeu este bine primit, prin urmare, să-i mulțumim și să ne rugăm Lui să vegheze asupra poporului român și a sortii sale, azi, bucuria ne-a fost luată, dar să nu îngăduim urâteniei acestei lumi să ne întunece credința și să ne zdruncine nădejdea, un om ori un popor nu poate fi mărșă, dacă nu este liber, un om ori un popor nu este liber până când nu e propriul lui stăpân, să luăm aminte, așadar, ca să nu cădem pradă deznădejdi și delăsării, cu voia noastră și a Celui de Sus toate se vor împlini. Amin.

Mulțimea plânge, până și bărbații fac asta, nu mai au tăria de a-și înfrâna lacrimile. Marele voievod Mihai, adus în sfântul locaș pentru marea sărbătoare a unirii, stă sprijinit de perete și se uită cu fascinație și încredere spre sătenii îndurerăți.

Părinte, se adresează preoteasa soțului ațipit în jilț, e vremea de mers, mulțimea e strânsă deja lângă poarta triumfală, să nu întârziem, locotenentul român, care ne vizitează astăzi, este demn de toată prețuirea noastră.

Leon-Iosif GRAPINI

Proză

Blocul este din cărămidă, construit prin anii '70. Acum doi ani, am cumpărat unul dintre cele două apartamente de vânzare. Ambele sunt la etajul șase, liftul nu a funcționat și nu funcționează nici azi. Am fost atras de prețul accesibil și de calitatea clădirii. În exterior, blocul este izolat cu polistiren. Celălalt apartament, ușă-n ușă cu al meu, a fost cumpărat de doi bătrâni de aproape optzeci de ani: Teofil și Firoana, sau Filu și Firi, cum se alintă ei când sunt în toane bune. Le trimisese fiul lor bani din Italia. Lucrează în Rimini de douăzeci de ani. S-a gândit să-i scoată din garsoniera aia îmbâcsită, în care locuiau de o viață, și să le ofere un culcuș decent, înainte să-și dea obștescul sfârșit. Oricum, apartamentul este al lui. E unicul lor fiu.

Așa se face că suntem vecini și ne intersectăm zilnic. Firoana e un pic ipohondră. Teofil e cu vreo zece centimetri mai scund decât ea. Firi îi poate scuipa-n chelie. Un slugarnic din fire. Altfel, oameni cu frica lui Dumnezeu.

Acum, de Paști, fiul lor urma să vină acasă, dar și-a băgat dracul coada și a trimis în peninsula coronavirusul, importat din Wuhan. Pe toți angajații fabricii i-au băgat în carantină. Firoana vorbește cu el zilnic, pe Skype. Telefonul îl are tot de la băiatul ei. Îi este un pic mai greu cu touchscreen-ul, din cauza degetelor împletite de poliartrita reumatoidă. În ultima convorbire, fiul i-a avertizat că virusul s-ar putea extinde și la noi, în România, și n-ar fi rău să-și facă provizii, în caz de carantină impusă. Atâta le-a trebuit bieților bătrâni. Au început să încropească liste cu cele de trebuință. La punctul unu, desigur, hârtia igienică.

Apartamentele din blocul ăsta prezintă un mare avantaj: în colțul din stânga, pe peretele exterior, exact lângă geam, au o debara mărișoară, cu

aerisire. Debaraua are formă de prismă pentagonală, înaltă de doi metri și ceva, cu două uși înguste de patruzeci de centimetri fiecare. Adâncimea, de la ușă, până la colțul din spate e de un metru și jumătate. Are patru rafturi din scândură veche, roasă pe alocuri de carii, moștenire de la defuncții foști proprietari, cu înălțimea de patruzeci de centimetri fiecare. Spațiul de jos, de șaiszeci de centimetri, este perfect pentru a depozita lucruri mai mari și greoaie.

E luni, ora șase dimineața. Vecinii mei sunt în fața blocului, cu un cărucior cu patru roți, pregătiți să ia cu asalt supermarket-urile. Când îi vezi din spate, trăgând căruciorul, ai impresia că Firoana-i Don Quijote, iar Teofil – Sancho Panza. Au noroc. Kaufland-ul e aproape. Își leagă căruciorul cu un lanț și cu un lacăt de semnul de circulație „Parcare handicapat”, se duc și se pun la coadă la intrare, până la deschiderea magazinului. Apoi, se-mping eroic să prindă produsele din lista făcută acasă. După cumpărături, mută din căruciorul magazinului în căruciorul lor de toate: făină, zahăr, ulei, hârtie igienică, spirt sanitar etc. și vin agale spre casă. Strategia e, de fiecare dată, aceeași. După ce ajung în fața blocului, Firoana rămâne lângă trăsura, să păzească marfa achiziționată cu atâta trudă, iar Teofil face între șase, până la opt curse cu marfa, în câte două plase, până la ultimul etaj. Când are nevoie la baie, să se încălzească sau să-și ia medicamentele, Firoana se duce sus și rămâne Teofil de pază lângă cărucior. Odată, când Teofil supraveghea căruciorul, un bețiv din bloc, fără loc de muncă, i-a smuls de sub nas o pungă de făină și o sticlă de ulei. Când a coborât Firi, Filu plângea. A fost o mare lovitură pentru ei.

E vineri. De cinci zile, bătrânii repetă același algoritm. Penultimul transport. Listele întocmite

sunt pline de tăieturi. Ultimele sticle de ulei urmează să fie duse de Teofil până la etajul șase. Toată nebunia asta l-a schimbat fizic. Pare mai scund și cu mâinile mai lungi.

În debara, produsele au fost aranjate minuțios. Jos, hârtia igienică. Pe primul raft, tot hârtie igienică, iar pe cele trei rafturi, de jos în sus, zahăr, făină, ulei. Ultimul raft, de sub tavan, arată ca un puzzle neterminat. Mai lipsesc cel mult douăsprezece sticle de ulei: cele rămase în cărucior pentru ultimul transport.

În timp ce-mi aranjam și eu în debara câteva pungi cu făină, două-trei sticle de ulei, un kil de zahăr și hârtia igienică, aud dinspre apartamentul vecin, al bătrânilor, o trosnitură de parcă s-ar fi rupt vreo grindă din tavanul blocului. Sar ca fript și mă duc să văd ce s-a-ntâmplat. Ușa de la intrare în apartamentul vecin este deschisă. Mă duc în bucătărie. Acolo, îngropat complet în produse alimentare, Teofil mormăia. I se vedea doar chelia. Rafturile vechi ale debaralei au cedat începând cu cel de sus, cu ulei, și tot așa, urmând rapid un efect de domino. L-am dezgropat cu mare greu și i-am curățat fața de făina înecăcioasă. Încă mai respira.

Am sunat la 112, le-am dat adresa, tot. Au venit, în mai puțin de zece minute, patru „cosmonauți” în alb, cu un fel de coșciug din plastic, de culoare roșie, numit de ei izoletă, poreclă pe care i-am dat-o iubitei mele din tinerețe. Nici nu m-au lăsat să le explic ce s-a-ntâmplat, m-au împins din ușă și au luat-o pe scări, la vale, cu Filu împachetat.

Firi, jos, habar n-avea ce se întâmplă. Păzea ultimele douăsprezece sticle de ulei.

Grigore COTUL

Proză

Badea Ion era cel mai credincios om din sat. În fiecare duminică mergea la biserică, se ruga dimineața și seara, înainte și după fiecare masă, ținea toate posturile, citea numai în Biblie și în cărți de rugăciune, a respectat mereu cele 10 porunci, n-a scăpat în viața lui o înjurătură, ba chiar cerea iertare Domnului pentru alții când îi auzea înjurând, iar la tv. se uita doar pe Trinitas. Da, badea Ion era cel mai credincios om din sat!

Dar peste satul său s-a abătut o molimă ciudată. Cică molima asta a pornit din China, de la un chinez care ar fi mâncat un fel de liliac stricat și s-a îmbolnăvit, el și cu tot neamul lui, de o boală nemaivăzută, și au început a muri din ce în ce mai mulți. Apoi, chinezii au trimis boala cu avioanele în toată lumea asta. Unii o numeau Covid, alții îi

Badea Ion și molima

ziceau Coronavirus, unii spuneau că nici măcar nu există, toată lumea parcă înnebunise!

Badea Ion se ruga pentru toți cei bolnavi, pentru sufletele celor care mureau, pentru sănătatea lui și a tuturor oamenilor, din orice neam or fi ei, să le ajute bunul Dumnezeu, că puterea Lui e mare!

Mai auzea că a murit ba unul, ba altul, mai și scăpau cei care aveau zile... La început, după cei loviți de molimă, veneau unii cu un cosciug roșu de-i ziceau „izoletă”, echipați în niște costume de parcă mergeau pe Lună și îi duceau pe la spitale. Parte dintre ei se mai întorceau după un timp acasă, slabi și galbeni ca ceara, iar pe cei ce mureau îi duceau costumații ăia direct la groapă. Badea Ion se ruga la Cel Sfânt, că El știe ce are de făcut și mare e puterea Sa!

O vreme n-a fost voie să iasă din curtea casei, nici la Înviere n-a fost voie de mers. Badea Ion a stat în post și în rugăciune tot acest timp.

Apoi au zis că a apărut un vaccin și că se va termina cu molima asta dacă se vor vaccina oamenii.

Primul vaccin l-au dat la doctori și la asistente prin spitale, îi ziceau „Faizăr”, apoi au chemat la vaccinat bătrânii și pe cei bolnavi, dar numai pe la orașe. A venit rândul dascălilor și al poliștilor, că apăruse un al doilea vaccin, Astra-Zeneca, pentru cei mai tineri, și tot „Faizăr” la cei mai bătrâni.

Nici badea Ion nu era chiar tânăr, și când s-a dus noră-sa, care era dascăliță, la vaccinat la oraș, l-a chemat și pe el: „Hai la vaccin, socrule, că te duc cu mașina și te aduc și înapoi!” N-a vrut să meargă: „Du-te cu bine, io m-oi ruga la Cel de Sus și m-a apăra cu puterea Lui!”

După o lună, s-a deschis un centru de vaccinare în satul vecin, cu un alt vaccin de-i ziceau Moderna. Aproape toți vecinii de pe uliță s-au dus

și s-au vaccinat. Badea Ion n-are încredere în toate serurile astea, mulți ziceau rău de ele, mai bine se roagă el la bunul Dumnezeu să-l apere...

A venit și primarul satului cu niște doctori și cu o mașină mare, albă, numită „Caravana vaccinării”, și vaccinau pe drum și pe la porțile caselor pe care cum voia. Badea Ion s-a uitat lung din curte, a zis o Născătoare și nu s-a dus la vaccin. „Ce treabă-i asta, să te vaccineze ca pe vite, unde te prinde în drum?”

Într-o zi, s-a trezit la poartă cu domnul doctor din sat: „Hai, bade Ioane, să-ți fac un vaccin, că am de două feluri: unul trebuie făcut de două ori, de la Pfizer, dar mai am unul de la Johnson, numai o doză!” Badea Ion nu era hotărât: „Mulțumesc, dom' doctor! Oi mai vedea...” Nu că n-ar fi fost om de omenie doctorul, dar a auzit el, badea Ion, că nu știe nimeni ce bagă prin vaccinurile astea.

Parcă îl doare un pic capul și arde un pic, o fi răcit, cine știe... S-a apucat și de tușit. Vrea doar să mai stea în pat. Dar nora, nu și nu, să-i facă test de Covid. După cum se uită la el, nu-i a bună! A chemat salvarea, au venit mascații, l-au dus la spital, acolo era tare multă lume, abia au găsit un pat pe hol și pentru el. Parcă nu e aer destul în spitalul ăsta... Badea Ion a mai zis o rugăciune... și apoi s-a trezit în fața Tatălui Ceresc:

„Am murit, Doamne?”

„Da, Ioane!”

„Toată viața am trăit în rugăciune, am fost cel mai credincios om din sat... De ce nu m-ai salvat, Doamne?!”

„Ți-am trimis patru vaccinuri din care să alegi, ți-am trimis caravana în sat și chiar pe doctor la poarta casei tale, ce-ai mai fi vrut să fac, Ioane?!!!!”

Adela COTUL

Document

Scrisoarea-raport a lui Publius Sentulus către împăratul roman Tiberius despre Iisus Hristos

În jurul anului 1865, într-o bibliotecă particulară din Anglia a fost descoperită Scrisoarea-raport a proconsulului Publius Sentulus către împăratul roman Tiberius despre Iisus Hristos. După descoperire, această scrisoare a fost publicată într-un cotidian englez și apoi a fost tradusă și publicată într-o revistă din Bulgaria. Nu după mult timp de la publicarea ei în Bulgaria, scrisoarea a fost tradusă în limba română cu titlul: Mărturii despre Hristos. Scrisoarea a fost publicată cu binecuvântarea PS Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului.

Redăm mai jos textul acestei scrisori:

Majestății Voastre și stimatului Senat al Romei;

Din partea Senatorului Sentulus Publius proconsul, salutare!

Am aflat că doriți să știți cele ce acum vi le comunic prin această scrisoare: trăiește aici un om care se bucură de mare faimă, anume Iisus Hristos. Poporul îl numește „Profet al Adevărului”, iar ucenicii zic că este Fiul lui Dumnezeu, cel ce a făcut cerul și pământul și toate cele ce au fost și vor mai exista în univers! Și-ntr-adevăr, Împărate, în fiecare zi se aud minuni din partea acestui Iisus Hristos. Printr-un singur cuvânt, el dă viață morților și sănătate bolnavilor. Este de statură mijlocie și de o frumusețe fără seamăn, uimitoare, și seamănă cu mama lui care este cea mai frumoasă femeie din lume.

Părul său este ca aluna coaptă și îi coboară până la umeri, se împarte în două prin mijlocul capului, după obiceiul locuitorilor din orașul Nazaret. Fruntea lui este lată, exprimând inocență și liniște. Nicio pată sau zbârcitură nu se vede pe

fața lui puțin rumenă. Nasul drept, buzele subțiri, expresia nobilă nu prezintă niciun argument pentru vreo critică logică, iar barba sa bogată, și de aceeași culoare cu părul, este lungă și se desparte în două prin mijloc. Ochii săi sunt albaștrivineți, blânzi și senini. Privirea lui este însă așa mărească, încât însuflă respect tuturor celor care îl privesc și care se văd siliți să-l iubească și să se teamă de el. Lumina revărsată de fața lui este ca lumina soarelui, așa încât este cu neputință a o privi cineva mai îndelung. Inspiră teamă aceea lucire.

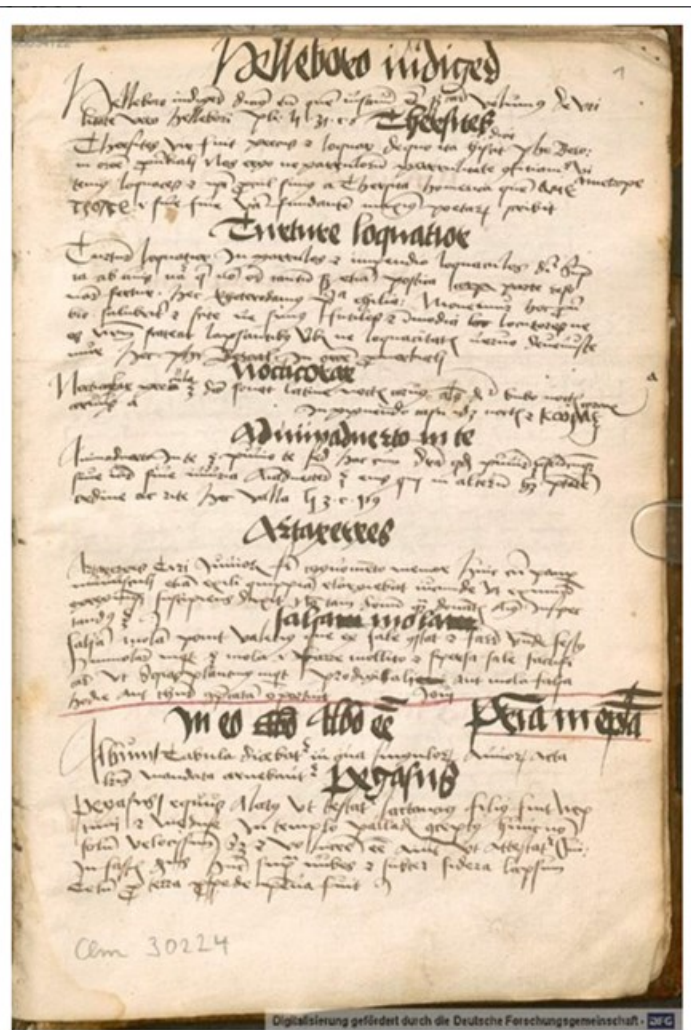
Când însă povățuiește și sfătuiește, face aceasta plângând și atrage iubirea și respectul ascultătorilor. Se asigură că niciodată nu a răs, dar ochii lui veșnic lăcrimează. Brațele și mâinile lui sunt foarte frumoase. Este foarte plăcut când vorbește, dar foarte rar iese în lume.

Cât despre învățătură, el atrage atenția întregului Ierusalim. Cunoaște perfect toate științele, fără a fi studiat vreuna. Călătorește desculț, sau încălțat în sandale romane, și cu capul descoperit. Se vorbește pe aici că asemenea om nu s-a mai văzut până acum prin părțile acestea. Mulți iudei îl consideră chiar ca Dumnezeu; alții îl denunță că lucrează contra legilor Majestății Voastre. Mă revolt foarte contra acestor iudei pizmași.

Omul acesta nu a cauzat nicio nemulțumire niciunui om, niciodată.

Scrisă la Ierusalim, Grupul X, luna a IX-a, Al Majestății Voastre, prea smerit și supus servitor:

PUBLIUS SENTULUS, Proconsul.

Scrisoarea raport a lui Publius Sentulus catre Imparatul roman Tiberius

INCHIDEX

Sursa: <http://www.crestinortodox.ro>

A consemnat: Valer POP

Pagina elevului

Bianca FILIPOIU - Clasa a VII-a A
Școala Gimnazială „Enea Grapini” - Șanț
Profesor Ana TIMIȘ

Cântec de iarnă

Stau singură și-ascult,
 Ascult desuetele orchestre
 Ale gerului ce-mi pictează
 Flori de gheață la ferestre.

Afară noaptea se scufundă
 În râuri de lacrimi albe,
 Iar cerul se avântă
 Printre valurile dalbe.

Șoaptele iernii cântă balade elegiace,
 Vântul suspină,
 Lumea tace, tace,
 Iar notele dansează-n pace.

Și totuși, câteva frânturi de lumină
 Se ascund în neagra lor cerneală,
 Croind o urmă străină,
 După care speranța se ghidează.

Vis de iarnă

Zăpada s-a așternut ca o mantie albă și strălucitoare peste sat. Au sosit „zilele babei și nopțile vegherii”. Perlele mari și albe dansează în văzduh un dans fantastic. Cerul este uneori înnorat, alteori, alb ca zăpada. Copacii înveșmântați cu zahăr tremură de frig în livezile pustii. Flori de gheață s-au așternut la fereastra mea. Marele policandru al cerului își aprinde una câte una stelutele ca într-o imensă sală de dans... Casele împodobite cu zăpadă cristalină dorm liniștite sub acoperișurile încărcate cu omăt și aranjate cu ghirlande de cristaluri. Printre ramurile goale crivățul cântă la xilofonul turțurilor de cristal.

Închid ochii, și în fața mea apare un lung câmp de mărgăritare. Glasul vântului de iarnă parcă îmi șoptește povestea lui. O zână ce purta o rochie cusută cu ace de gheață și împodobită cu stelute argintii, frumoasă ca și imaculatul murmur al zăpezii, infinită ca și fulgii de catifea, surprinzătoare ca și toanele iernii, m-a luat în zbor pe aripile ei străvezii. Zâna îmi prezenta întreg ținutul pe care a pus stăpânire, după care a pocnit din degete, și un roi de fluturi albi m-a înconjurat. Fulgii începuseră să zboare și, spre surprinderea mea, aveam și eu aripi, pluteam și dansam cu ei. Din norii de oțel cad mii de stelute argintii, ce dansează prin văzduh ca un roi de fluturi fermecați. Zâna m-a luat de mână și m-a dus pe un tărâm fermecat, unde se afla un castel de cristal. Înăuntru totul era de gheață, în mijlocul palatului se afla un tron sculptat minuțios. În fața castelului se afla un lac înghețat, ca o oglindă, pe care am patinat mângâiată de adierea vântului. Era nemaipomenit! Copacii oftau cu lacrimi brodate din flori de gheață. Stelutele albe de cristal mi se topeau în palmă. Zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare pare-un lan de diamante ce scârbâie sub picioare. Gerul îmi picta în obraji bujori. Fiindu-mi frig, Zâna mi-a dăruit o haină albă, țesută cu fir de aur.

Spre seară, Zâna mă duse acasă. Pe drum, am privit atent pentru a reține toate detaliile. Un fulgușor de catifea mă luase din caleașcă și mă puse în patul meu cald și pufos. Am adormit într-o clipită.

Dimineața m-am trezit cu Zâna lângă mine, spunându-mi:
 - Visele frumoase nu mor niciodată, draga mea!!!

Silviu Iustin Gabriel GRAPINI

Clasa a V-a A

Școala Gimnazială „Enea Grapini” - Șanț

Profesor Ana TIMIȘ

Asta-i România!

Asta-i România,
 Țara noastră sfântă,
 Pe care-o iubim,
 Cu dragoste multă.

Asta-i România,
 Țara noastră dragă,
 Ca ea nu găsești
 În lumea întreagă.

Asta-i România,
 Țara ce-o iubim
 Și pe-al ei pământ
 Noi vrem să trăim.

Asta-i România,
 Plai străvechi de dor,
 Pământ strămoșesc
 Al românilor.

Asta-i România,
 Cu munți și câmpii,
 Cu oameni destoinici,
 Mame și copii.

În această țară,
 Noi vrem să trăim
 Și acest pământ
 Noi vrem să-l muncim!

Picturi realizate de **Bianca FILIPOIU - Clasa a VII-a A**

Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț

Revista „Izvorul Someșului” alocă, în fiecare număr, spațiu suficient elevilor talentați ai localității noastre, în scopul încurajării și promovării lor.

De asemenea, menționăm că publicația noastră va acorda premii surpriză celor mai buni.

Vă așteptăm!

REDACȚIA

Legenda Beneșului

Trăim la poalele muntelui Beneș (1587 m), și foarte puțini locuitori ai Șanțului cunosc legenda acestui munte. De aceea, preluăm pentru cititori această frumoasă legendă din *Revista ilustrată*.

În *Revista ilustrată*, an I, 1898, nr.1, pag. 9-10, Ioan Pop-Reteganul, pedagog, prozator, publicist și folclorist român, publică *Legenda Beneșului*, culeasă din Rodna Veche, cu mențiunea că „ar fi păcat de moarte ca această legendă (dar și altele) să nu fie făcută cunoscută întregului nostru neam”.

De la Rodna Veche spre nord-est se înalță muntele Beneș, cel mai înalt din apropierea Rodnei. Poporul trebuie să-și aibă atare mit legat și de acest munte, după cum are față mai de toate dealurile, râurile, colinele și munții ce-i stăpânește. Așa și este. Iată mitul legat de muntele Beneș.

Într-o zi de primăvară, colea cam aproape de seară, a venit – te miri de unde – un pescar sărac, cu numele Beneș, și s-a așezat într-o căsuță la capătul din sus al Rodnei și de acolo, fiind tare aproape Someșul, a prins a pescui cu unghița în apa lui. Dar știți dumneavoastră cumu-i și măiestria pescăritului, ca și a vînatului, mai de multe ori nu prinzi nimic și numai arareori mergi acasă cu ceva. Așa erau odată semnele, că o să pătească și Beneș; aruncă cea unghiță și ici, și colo, dar pace! gîndeai că-i farmec, nimic nu scoase.

Cum sta el așa, cu coada unghiței în mînă și cu ochii țintiți în apă, iată se ivește un omuț cu chivără roșă și cu o pipă cu vergea lungă, picioarele-i erau ca la cai și avea pin-teni.

Cum îl văzu Beneș, prinse a-și face cruce, ca bun creștin ce era. Dar omul cel cu chivără roșă se tot apropie de el, nu se temu de crucile lui, iar, cînd era aproape de Beneș, îi zise cu glas blînd:

- Nu te feri de mine, că am venit să-ți împlinesc orice ai cere, dacă tu cu nevasta ta și cu fiul tău mi te dai mie; drept că eu sînt dracul, dar de te închini mie, te fac avut, de nu-i mai avea lipsă să flămînzești cu unghița în mînă pînă s-a milostivi cîte un pește să-ți vină să-l prinzi. Decît așa, mai bine te gîndește și mi te închină mie.

Beneș, ca toți pescarii, leneș din fire, care bucuros ar fi mîncat de-a gata, se gîndi cît ar fi de bine să fie el bogat, să aibă vorbă între fruntași, să fie în fruntea mesei la nunți și la pomene, colo lîngă popa, și toți oamenii să-i închine și să-i zică „jupîne”. După astfel de gînduri, care -i trecură repede prin minte, zise lui Scaraoschi:

- Auzi, Jupîne, noi mai c-om face tîrg laolaltă, dar, fiindcă dumneata dorești ca și muierea și feciorul meu să ți se închine, trebuie să mă înțeleg cu dîșii întii, că, oricum, dar sîntem toți laolaltă și nu facem nimic unul fără știrea și învoirea celuilalt: mîine pe astă vreme – de voiești – ne putem întîlni tot în acest loc.

- Bine, zise Scaraoschi, și se făcu nevăzut, iar Beneș merse cătră casă gîndindu-se la mîncările cele bune, ce o să le mînce după ce va face contract cu cel cu pipa lungă, ce haine scumpe o să poarte ca boierii, cum o să-l cîntească toți și cum nu o să se mai chinuiască flămînd pe țărmurile Someșului, cu unghița în mînă pe vreme bună ori rea, prin vînt și prin ploaie.

Cu astfel de gînduri și cu trais-ta goală numai se văzu acasă. Însera-se bine. Nevasta îl aștepta cu oala la

ziua trecută cu mamonul.

Și nu trebui să aștepte mult, căci acela veni și-l întrebă încă de departe:

- Noa, da ce-i cere, cum te-ai sfătuit cu ai tăi?

- D-apoi iată cum, eu și cu nevasta mea ne învoim, fiul nostru însă nu; și noi însă numai așa ne învoim, dacă ne dai cinci saci de bani și viață lungă de 300 de ani, iar în acest timp să mă slujești cu credință, să-mi faci tot ce ți-oi cere.

- Bucuros, răspunse dracul, la

foc numai să bage peștii în ea, dar peștii erau în Someș. Cum intră în casă, îl și întreabă muierea:

- Noa, da aduci ceva, bărbate?

- Aduc, muiere, aduc traista goală și o veste bună. Veste bună! M-am urît Dumnezeu a tot îmbla de colo pînă colo pre cel țărmure de apă și cînd să vin acasă, tot să vin cu traista goală! Dar Dumnezeu sfîntul îmi trimise pe dracul în cale, și stăm în tîrg amîndoi; dacă vă învoiți și voi, el ne dă ce vom cere de la el: bani, haine, mîncări, băuturi, vite, cu un cuvînt, ce ne-a cere inima.

- Ei, zău, acela nu ar fi rău tîrg, ziseră muierea și fiul pescarului, dar apoi el ce ne cere?

- Ne cere, ca toți trei să i ne dăm lui, vezi bine după moarte, dar pînă vom fi în viață să fim fericiți după cum ne trage inima.

- Ferească Dumnezeu, un lucru ca acesta, ca adevă să-mi dau eu sufletul dracului zise copilul și, luîndu-și un brîș de mămăligă în traistă, ieși din casă și plecă la drum; îndărăt la casa părintească nu se mai întoarse în veci. Muierea însă, îndată ce ieși fiul din casă, zise:

- Știi ce, măi, bărbățele? Cere-i tu să ne deie cinci saci de bani și viață lungă de trei sute de ani; atunci ne învoim, altcum, nu!

De abia așteptă pescarul să se facă ziuă, ca să se întîlnească cu dracul și să-l facă gazdă. Cum se culcă flămînd, cît fu noptița de mare, tot carne friptă și pită albă visă, iar cînd fu a doua zi îi corăiau mațele de foame. Îndată ce se făcu ziuă merse la Someș, la locul unde se întîlnise în

noapte să fiți amîndoi acasă, că vă aduc banii. Așa s-a și întîmplat. În noaptea următoare, cam pre la 12 ceasuri, numai auzi pescariul în tindă buh, buh! și se scoală și, dînd să iasă din casă, nu putu deschide ușa, că vezi, tinda fiind mică, sacii ce-i aruncă dracul din pod se făcură grămadă lîngă ușa, și numai după ce sparse ușa, o putu deschide.

Acum să fi văzut în casa lui Beneș pescariul trai boieresc, vinars îndulcit, carne friptă, pită albă, haine scumpe, de numai la domnii cei mari mai vedeai ca la el și la nevasta lui. Un lucru singur nu-l mai făcea, nu mergea la biserică nici în ziua de Paști, că era oprit de mititelul.

Din banii cei mulți și-a cumpărat un munte, care-i chiar cătră răsărit – miază-noapte de la Rodna. În vîrfurile muntelui a pus pe cel cu cibică roșă de i-a făcut un palat, în care să-și petreacă el cei 300 de ani. Nici că mai vrea el și nevasta lui să mai umble pe jos cu proștii, ci numai cu hinteu într-aurit, ca craii cei mari. Cei patru cai, ce-i avea la hinteu încă nu-i potcovea, ca alți botezați, cu potcoave de fier, ci cu potcoave de aur și numai cîte un cui le anina de copitele cailor, ca cu atît mai curînd să le piardă și aflîndu-le cei oameni necăjiți, să mai prindă și ei la stare. Dar cel mititel tot mereu umbla dinapoia hinteului și care potcoavă cum cădea, iute o rădica și o arunca în hinteu fără de a ști Beneș de acest lucru.

Cîteva rînduri de oameni l-au apucat pe Beneș umblînd așa și desfătîndu-se, dar odată numai nu s-a mai văzut nici el, nici nevasta lui și

nici palatul lui cel minunat, toate s-au stins, numai numele i-a rămas și și acela legat de un munte, pe care pînă astăzi oamenii îl numesc Beneș.

După ce a dispărut Beneș, un păcurari să-și fi pierdut o scroafă și, căutînd-o mai multe zile, în fine să-i fi dat de urmă, și, mergînd după ea, se trezi numai la o gaură, ce ducea în o baie afundă. Intrînd în baie merse cît merse și iată numai că i se năzări ceva zare de lumină. Mergînd mai departe, pre cine văzu înaintea ochilor săi? pre Beneș, care sta la o masă și număra banii; precum să vede dracul îl făcuse secretari. Văzînd Beneș pe păcurar, îi zise: Na iute banii aceștia și du-te de aci, că de vine domnul acasă, nu știu zău cum vei scăpa. Păcurariul luă banii și ieși repede. Scroafa nu și-o află; el spuse că poate dracul i-o fură, și Beneș numai de aceea-i dete bani.

Păcurarii mai povestesc că, la anumite zile mari, mamonul scoate pre Beneș și pe nevasta lui colo pe vîrfurile Beneșului și cu el ară, iar cu ea grapă și le strigă:

Hais, ho! dați mai tare

Că v-am purtat în spinare.

Se mai spune că, pentru că nu l-a renegat pe Dumnezeu, feciorul lui Beneș a fost răsplătit cu „fericire pe pămînt și, după moarte, cu viață de veci în rai”.

A consemnat: **Valer POP**
Foto: **Lucian GRAPINI**

Epigrame... de sărbători

PREGĂTIRI DE CRĂCIUN

Brăduțul cel mai rămuros,
Mai scump și proaspăt nins,
L-am dus acasă bucuros...
A doua zi m-au prins.

DILEMA UNUI BEȚIV DE LA ȚARĂ

Mă mir de ce, de-atâtea ori,
Stărnesc prin sat rumoare,
Că beau abia la sărbători
Și-n zile lucrătoare!

SPIRITUL SĂRBĂTORILOR

În miez de Sfînte Sărbători,
Cu băutură și mâncare,
Romănu-i vesel pînă-n zori
Și după dezintoxicare.

VREMEA CONCLUZIILOR

Tot constat de-atîția ani:
Verbul „a sărbători”
E o pierdere de bani
Pe surplus de calorii.

MAGIA SĂRBĂTORII

Cu drag, mă duc la sărbătoare,
Că dau fasole an de an,
Sau mici și bere celor care
Nu au pretenții la ciolan.

Grigore COTUL

Istorie locală

Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (mai cunoscută sub numele abreviat ASTRA) a fost prima instituție culturală centrală a românilor din Transilvania care a jucat un rol important în emanciparea culturală și politică a națiunii române din Ardeal. A luat ființă la 4 noiembrie 1861 și s-a constituit după modelul societăților academice ale vremii. Avea sediul la Sibiu.

Scopul asociației a fost acela de a răspândi cultura în rândul poporului, de a sprijini elevii și meseriașii săraci cu burse, de a edita și premia lucrări, „de a concentra puterile cele risipite ale singuraticilor și lumina culturii - ca un bun comun al tuturor - să se reverse peste toți fiii poporului român”.¹

La înființarea ei, ASTRA avea în total 212 membri și un capital de 5.600 florini², o sumă infimă pe lângă sumele de care dispuneau societățile culturale deținute de celelalte națiuni.³

Statutele ASTRA au fost aprobate la 6 septembrie 1861, iar activitatea societății s-a desfășurat efectiv începând din anul 1862. În 1862, ASTRA se lansează în spațiul public cu o expoziție de mari dimensiuni pe care o organizează la Brașov. La adunarea generală care s-a ținut cu acest prilej, au participat aproape 800 de intelectuali din toate colțurile Transilvaniei, precum și personalități din România. În urma acestui eveniment, numărul de membri crește la 745, iar fondurile la 20.000 florini. Această sumă a fost folosită în special pentru finanțarea burselor de studii și în măsură mai mică pentru ajutoare date gimnaziilor românești, pentru biblioteca asociației și pentru câteva premii literare. Deși începutul este dificil, ASTRA reușește ca în primii ani să înființeze primele sale trei secții: filologică, istorică și de științe naturale. De asemenea, a pregătit apariția propriei sale reviste, „Transilvania”.⁴

Printre membrii fondatori sau membrii pe viață s-au aflat și intelectuali din Districtul Năsăud. La adunarea generală de la Șomcuta Mare din 1869, s-a hotărât înființarea despărțămintelor asociației. La adunarea generală de la Năsăud, din 8-10 august 1870, localitățile din Districtul Năsăud au devenit membre pe viață și au donat suma de 5.400 florini, cea mai mare de la înființarea societății. La 21 august 1881 s-a ținut adunarea de constituire a despărțământului Năsăud, care cuprindea 27 de localități de pe Valea Someșului Mare. Primii ani de activitate au reprezentat o perioadă de tatonări și căutări. În anul 1890 noua arondare a despărțămintelor a statuat ca cel de la Năsăud să poarte numărul XXI și să aibă 21 de localități în componență. Adunarea despărțământului din 4 octombrie 1892 a revigorat activitatea acestuia. La 22 octombrie 1893 o nouă adunare generală a societății s-a desfășurat la Năsăud. Până la Primul Război Mondial au fost constituite 33 de agenturi ale despărțământului Năsăud. Acestea au avut o activitate intensă în direcția recrutării de noi membrii, a organizării în teritoriu, desfășurării adunărilor anuale ale despărțământului, susținerea de conferințe publice, organizarea de biblioteci ambulante și expoziții, ridicarea unui bust pentru poetul George Coșbuc, susținerea de lucrări publice în Năsăud etc.⁵

Despărțământul Năsăud al „Asociațiunii” și-a ținut adunarea pe anul 1911 la data de 19 august în comuna Șanț. Despre această adunare „Gazeta” Transilvaniei” din Brașov a publicat în paginile sale un articol intitulat „O comună model” semnat de „Un dascăl românesc”, articol ce va fi prezentat în rândurile ce urmează:

„Comuna (Șanț, s. n.) e situată în punctul extrem al Văii Someșului (Mare), la hotarul nord-estic al Ardealului nostru, imediat la granița bucovineană. Are până la 2.300 de locuitori, toți români; școală confesională greco-catolică cu mai mulți învățători și două biserici, dintre care, cea nouă, ridicată în timpul din urmă și împodobită cu tablouri de ale cunoscutului pictor bisericesc Octavian Smigelschi⁶, e un adevărat monument de artă curată.

Sâmbătă, la 19 august, după săvârșirea Sfinței Liturghii, poporul se adună înaintea primăriei. 400 de țărani, prevăzuți în parte cu coifuri de pompieri, plecând în pas gimnastic, între sunete de tobe și trâmbițe, într-o întâmpinarea oaspeților care soseau la Șanț, însoțiți de un falnic banderiu⁷, ce le ieșise înainte până la gara de la Rodna Veche, de unde își continuau călătoria cu trăsurile.

La biserica cea veche, preotul local și proto-

O comună model

popul onorar Pamfilu Grapini binecuvântează oaspeții și apoi spune credincioșilor săi că ziua de 19 august are mare însemnătate pentru comuna Șanț, căci oaspeții sosiți vor comunica celor adunați multe sfaturi bune și folositoare, cum să-și apere moșia, legea și limba strămoșească. D-l Ignat Seni de la Năsăud, vice-președintele despărțământului, adânc mișcat, mulțumește poporului și inteligenței⁸ locale pentru primirea frumoasă.

Adunarea se ține în biserica veche înaintea Sfântului Altar. Președintele despărțământului, d-l profesor Ioan Păcurariu de la Năsăud, deschide adunarea, lămurind poporul ce este Asociațiunea, explicând cu multă măiestrie și pe înțelesul tuturor ce se înțelege prin cuvintele literatură și cultură.

D-l Emil Tișca, secretarul despărțământului, face un raport detaliat despre activitatea despărțământului în cursul anului 1910.

Foarte instructivă a fost dizertația *Istoricul despărțământului Năsăud, de la înființarea Asociațiunii până astăzi*, scrisă și citită de d-l Nestor Șimon, secretarul fondurilor năsăudene și simpaticul istoriograf al acestui ținut românesc de graniță. Această scriere-model, după cum sunt informat, va forma broșura primă din o proiectată *Biblioteca populară* a despărțământului Năsăud al Asociațiunii.

La ora 1, după amiază [a avut loc] masa comună cu toate datele îndatinate.

La ora 3, după prânz, d-l Victor Motogna dezvoltă liber prelegerea sa *Din relele noastre și mijloacele de vindecare*. D-l Motogna are talentul unui adevărat vorbitor care poate să folosească mult cu învățăturile sale; l-am ruga ca în proiectata bibliotecă a despărțământului să dea la lumină, în scris, între altele și această instructivă conferință.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi raportează că cu prilejul adunării s-au înscris în comuna Șanț membri ordinari și membri ajutători, toți țărani. S-a decis instituirea de agenturi și a unei biblioteci populare, adunarea culminează în punctul unde hotărăște întemeierea la Năsăud a unei *Caze naționale*, îndrumând adunarea și prezidiul de a face pașii necesari pentru realizarea acestui scop frumos.

Înainte de încheierea adunării și afară de programul statorit⁹, ia cuvântul d-l profesor Emil Domide, fiu vrednic al acestei comune fruntașe, care adresează *cinstiților șanțeni*, în dialectul local, o vorbire măiastră, un îndemn pornit din adâncul inimii pentru cinstirea și păstrarea neatinsă a portului, a limbii, legii și moșiei strămoșești, apoi d-l președinte încheie ședința.

Ar urma cercetarea expoziției etnografice și împărțirea de premii. Aici, cred, e locul potrivit pentru a se expune în câteva cuvinte starea de astăzi a comunei Rodna Nouă.

Rodna Nouă sau Șanțul, cum arată și numele, e o comună cu trecut mai apropiat. Cu toate acestea e, poate, cea mai fruntașă dintre toate comunele grănicerești, exceptând poate Năsăudul. În locul bisericii vechi, neîncăpătoare, grație ostinelilor multe ale harnicului părinte sufleteș, părintele protopop onorar Pamfilu Grapini, s-a zidit o impozantă biserică nouă, mare și încăpătoare, cum nu se mai vede pe alocuri, pe teritoriul acestui al doilea regiment de graniță. Tot părintelui sunt de a se mulțumi și multe reuniuni ce au viață în această comună și anume: *Reuniunea de cânt și citire*, *Reuniunea de înmormântare*, cea de *asigurarea vitelor* și cea de *pompieri*. Și ne-ar plăcea și nouă, celor cu durere de neamul acesta obijduit¹⁰ și singur, să știm dacă mai este vreo comună pe întreg rotocolul pământului românesc unde să țină pentru țărani șezători literare așa cum se țin la Rodna Nouă, din partea preotului, din partea învățătorilor, ba și din partea vreunui țăran mai cu carte. Comuna – după cum foarte bine s-a exprimat d-l președinte – îți făcea impresia unui regiment bine organizat. Din partea poporului adunat s-a observat cea mai strictă disciplină, cea mai deplină încredere în fruntașii săi firești și cea mai sfântă însuflețire pentru scopurile Asociațiunii noastre. Să mai amintesc ospitalitatea șanțenilor, nu e necesar; condeiul m-ar da de greș și ar fi să proferez acest simțământ sublim de ospitalitate al sufletului românesc.

În ceea ce privește expoziția etnografică, din parte-mi cred că nu era de lipsă adunarea diferitelor articole de industrie casnică la un loc. E destul ca să intri în orice casă din comuna Șanț, ca să ai înaintea

ochilor o întreagă expoziție etnografică, curat românească. E destul să faci o plimbare de-a lungul comunei ca să-ți faci o idee despre toată arta românească, până chiar și de arhitectura caracteristic românească a acestor străjeri din creierii munților ai sufletului românesc. Întreaga comună ți se pare un parc înconjurat de vile și împodobite pe dinlăuntru în mod regesc.

Coriștii și diletanții¹¹, care s-au produs afără, au fost premiați toți, laolaltă, cu 50 de coroane; alte 50 de coroane au fost împărțite cu premii pentru obiectele expuse și anume: au fost premiați cu câte 10 coroane: Clement Căilean a lui Pantelimon, un băiat de 12 ani, pentru o violină și un ciubăr făcute de el însuși; Florea Sângeorzan, pentru o casă în miniatură (tip Rodna Nouă) și doamna Elisabeta Mureșan, născută Pioraș, pentru un covor frumos și alte lucruri de mână; cu câte 5 coroane au fost premiate lucrurile de mână ale doamnei Maria Pop, născută Pioraș, doamna Anisia Tămaș, Floarea Pioraș și Dochia Sângeorzan. Pentru premiere au contribuit băncile: *Mercur* – 50 coroane, *Aurora* – 20 coroane, *Fortuna* – 10 coroane, *Izvorul* – 10 coroane, *Bistriștea* (filiala Rodna Veche) – 10 coroane, apoi domnii: Ioan Gheție, director gimnazial – 10 coroane, Dr. Ioan Jarda, avocat – 10 coroane, Dr. Octavian Utalea, avocat – 10 coroane și d-l Emil Tișca, contabil la *Mercur* – 10 coroane.

Seara, la ora 8, s-a început serata, unde s-au cântat mai multe doine românești din partea *Reuniunii de cânt* din loc, compuse de țărani, sub conducerea harnicului și însuflețitului învățător, d-l Tămaș [...]. Dintre declamări¹² amintesc balada lui Bürger¹³, *Lenore*,¹⁴ în traducerea lui Ștefan O. Iosif, declamată de studentul absolvent Emanoil Pioraș și *Movila lui Burcel*¹⁵, când micuțul Ovid Păcurariu, elev de clasa a IV-a elementară, cu vocea-i plăcută, a stors lacrimi din ochii ascultătorilor țărani când cu:

Hăis, ho, cea, ho, bourean,

Trageți brazda pe tăpșan!

Domnule părinte! Ne-ai dovedit dumneata în satul d-tale ce poate să facă un păstor demn și conștiu¹⁶ de chemarea sa. Noi, toți, care am luat parte la adunare în comuna d-tale, îți dorim ca Bunul Dumnezeu să-ți dea atâta fericire și îndestulare, câtă fericire și îndestulare ne-a cuprins pe noi, cei ce te înțelegem, în mijlocul turmei ce o păstorești cu zel de apostol!”¹⁷

Note:

1. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Enciclopedia_Romaniei.
2. *Istoria Transilvaniei*, vol I. pp.987-1175.
3. Ca termen de comparație, societatea maghiară „Erdelyi Muzeum” dispunea la înființarea sa, în 1859, de 180.850 florini și de un patrimoniu bogat.
4. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Enciclopedia_Romaniei.
5. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA) - Despărțământul Năsăud, 1869-1940*, Nota biografică.
6. Octavian Smigelschi (1866-1912) a fost un pictor, sculptor și grafician român, cu o activitate prodigioasă în pictura monumentală bisericească. Operele sale cele mai cunoscute sunt iconostasul și pictura cupolei din Catedrala Mitropolitană din Sibiu, respectiv capela Gimnaziului Catolic din Budapesta.
7. Drapel, steag, stindard.
8. Intelectualitatea.
9. Stabilit.
10. Nedreptățit, asuprit, împilat; exploatat, năpăstuit.
11. Persoană care manifestă preocupări într-un domeniu al artei fără a avea pregătirea profesională necesară, amator, neprofesionist.
12. Recitare.
13. Gottfried August Bürger (1748-1794) a fost poet german, este creatorul baladei germane de stil popular.
14. Poezie scrisă de Gottfried August Bürger în 1773 și publicată în 1774.
15. Poezie de Vasile Alecsandri.
16. Conștient.
17. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LXXIV, 1911, nr. 177, pp. 2-3.

A consemnat: Alexandru DĂRĂBAN

Tradiții

Descântecul plugului

Plugușorul este una dintre cele mai cunoscute urări din tradiția românească. Este un strigăt făcut în cor în Ajunul Anului Nou de copii și adulți, ce are o strânsă legătură cu muncile câmpului și cu recolta din noul an. În unele zone ale României, din grupul colindătorilor care merg cu Plugușorul fac parte și femei. Este o urare pe care românii o îndrăgesc și o fredonează în fiecare colț al țării. Versurile vechi, dar originale ale Plugușorului s-au păstrat sute de ani și continuă să ne surprindă în fiecare an.

În Revista Secției Sociologice a Institutului Social Român, Anul I. Nr. 7-9, iulie-septembrie 1936, pag.61, cercetătorul I.C.Cazan publică „Descântecul plugului” (Plugușorul), cules la Șanț în luna august 1935, de la Onisim Grapini, de 28 de ani, știutor de carte. Redăm mai jos acest descântec, vechi de aproape 100 de ani.

DESCÂNTECA
PLUGULUI

Vă tomniți și bine stați,
Boii bine să-i mânați.
Mâne anu nou sosește
Plugușoru să pornește.
Și-ncepem a colinda
Pe la case șuiera.
Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anu are;
Semne bune din belșug,
Pentru brazda di su plug.
Doamne binecuvântează
Casa care să urează,
Plugușoru tras de boi,
Plugușor mânat de noi.
Mânați măi și strigați hăi !

Sus pe ceri ce strălucește?
O stea nouă ce vestește,
Că să curmă de acum,
Al nevoilor greu drum.
Asta-i steaua fericirii,
A unirii și-a frații,
Stea de viață, stea de spor,
Stea de bine voitor.
Fă, Doamne, ca să lucească
Steaua noastră românească,
Să să știe între noi
Să nu mai avem nevoi.
Mânați măi și strigați hăi !

Lumea toată ne ascultă,
Că avem dreptate multă!
Că de-acu ni să cuvine
Ca să trăim și mai bine.
Să să ducă dintre noi,
Orice griji, orice nevoi,
Să să ducă-n parte șie,
Că în veci să nu mai vie;
Să să ducă hălăind
Și cu dinții clănțănind
Mânați măi și strigați hăi !

Anu nou ne-aducă nouă,
Timp mai bun și viață nouă,
Anu nou așa ne fie,
Început cu veselie,
În frăție și dreptate;
Au să fie legi lucrate,
Mari și mici mâna vor da
Și-ntr-o horă vor juca.
Dumnezeu, care ne-ascultă,
Ne-a trimite mană multă,
Pe El de L-om asculta
Grâu ca auru ne-o da.
Mânați măi și strigați hăi!..

Varsă-ți, Doamne, dar și bine,
Dar și bine de la tine,
Peste casă, peste masă,
Peste oamenii din casă,
Peste mari și peste mici,
Peste toți câți sunt aici;
De la părinte iubit
An nou bun și fericit.
Varsă-ți, Doamne, fericirea,
Fericirea și iubirea;
Fericirea cea cerească
Dumnezeu v-o dăruiască.
Mult bine și sănătate,
Zile lungi, nenumărate
Ce le-așteaptă orișicare
De la mic și pîn' la mare;
Acestea vi le zic eu,
De la bunu Dumnezeu
Și vă zic ca să trăiți,
Întru mulți ani fericți,
Mânați măi și strigați hăi!..

Credință

Postul Nașterii Domnului

Începând cu data de 15 noiembrie, am intrat în Postul Nașterii Domnului sau al Crăciunului, care va dura până la 24 decembrie.

Este un post al pocăinței, dar nu cu aceeași intensitate ca Postul Sfințelor Paști. Desigur, orice post ne cheamă la pocăință, însă Postul Crăciunului îmbină pocăința cu milostenia și cu fapta bună, la care ne îndeamnă Evangheliile dinaintea și din timpul acestui Post.

Nașterea Domnului e mai mult decât un moment al păstorilor și al magilor, ea este și un moment al nostru, al celor de față și al celor viitori, în toată sfințenia și strălucirea lui. Sfântul Ioan Gură de Aur spune într-o rugăciune: „Tu, Doamne, Iisuse, precum ai binevoit a te culca în peștera și în ieslea necuvântătoarelor, așa binevoiește a intra și în ieslea necuvântătorului meu suflet”. Rugăciunea e atât de limpede, încât nu mai are nevoie de tâlcuire.

Iată că Nașterea Domnului devine centrul universului și răscrucea istoriei. Dacă pentru ea cântă îngerii, dacă la ea aleargă păstorii, dacă spre ea se îndreaptă magii, dacă pământul cel nesimțitor îi îmbie peștera și dacă steaua cea rece îi revarsă lumina, atunci noi, noi ce-i putem aduce? Ne-o spune Sfântul Ioan Gură de Aur: Ieslea sufletului nostru, o iesle caldă, curată, bine miroitoare, duhovnicească, în care dumnezeiescul „Prunc tânăr” să se nască astăzi. Dacă Iisus nu se naște, tainic și real, în ființa fiecăruia dintre noi și dacă El nu devine, în aceeași ființă, Hristosul euharistic, atunci Crăciunul nostru nu e mai mult decât o simplă comemorare omenească.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să devenim un Betleem sfințit, un loc în care să poată veni Mântuitorul Hristos în inimile noastre, ca să devenim și noi, ca și Maica Domnului, „biserica sfințită și rai cuvântător”.

Să ne ajute Hristos Domnul să înțelegem această perioadă de post nu ca pe o perioadă de opreliști sau de restricții, ci ca pe un timp de sporire în evlavie și dărnicie spre slava Preasfintei Treimi, mântuirea noastră și bucuria semenilor.

Vă urăm din tot sufletul ca sărbătorile Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei să le petreceți cu bucurie, și la toate mesele să fie inimi vesele!

Întru mulți ani!

Tradiții

Cununa în satul Șanț

Ceremonia agrară a cununii, așa cum o înfățișăm mai jos, a fost studiată în ziua de 7 Septembrie 1935 în satul Șanț din județul Năsăud de o echipa de cercetători, astfel împărțită: la casa gazdei a lucrat d-șoara Ștefania Cristescu; sus la munte au mers d-nii H. H. Stahl, Ion C. Cazan și d-șoara Viorica Sassu. O parte dintre strigăturile de la joc au fost notate de d-l Harry Brauner ; înregistrările muzicale au fost acute, cele pe ceară de către d-l Ilarion Cociș, și pe placă „Columbia” de d-l prof. Constantin Brăiloiu, care a lucrat și transcrierea muzicală. Fotografiiile sunt luate de către d-l Stahl. Dat fiind însă faptul că o parte din ceremonia cununii are loc noaptea, a fost necesar să repetăm câteva scene a doua zi, pentru ca să le putem cinematografia și fotografia. Dăm deci, cu titlu complementar, și aceste fotografii reconstituite, luate de către d-l Vesa. Adăogăm și o fotografie luată în satul Rebrișoara, din același ținut al Năsăudului.

*
* *

Ceremonia agrară a cununii face parte din seria foarte bogată și foarte răspândită teritorial a ceremoniilor agrare, menite să asigure, magic, rodnicia câmpurilor.

Aceste ceremonii pot fi schematizate în următoarele momente rituale:

1. Culegerea, prin muncă în clacă, a roadelor câmpului.
2. Alcătuirea din spice a unui obiect ritual (cununa, buzdugan etc.).
3. Aducerea acestui obiect ritual, cu alai, însoțit de cântec.
4. Ospăț.

În ceea ce privește satul Șanț, întreaga muncă în clacă este făcută numai de către fete. Alaiul el însuși nu cuprinde decât femei și fete. Cununa trebuie adusă în sat de către două fete curate, de acestea depinzând izbânda întregii ceremonii. „Dacă e fata curată, se face grâul bun și mândru. Dacă nu, se face rău, neghinos cu tăciune” (inf. Angelina Pop, gazda cununii). Flăcăii n-au alt rol decât acela de a uda cununa, când trece cu alai prin sat și de a participa apoi la jocul care urmează ospățului. Doar flăcăul, care scoate cununa de pe capul fetei, are un rol ritual și este prima la ospăț.

Ca motiv al facerii cununii se invocă deseori faptul că în clacă se muncește mai lesne și mai vesel, ospățul are și el puterea lui de atracție. „Eu am zis să facă cununa. Să-mi fie dor de joc, ca să ne fie drag, ca să secerăm mai cu spor” (inf. Docița Crețu, fata gazdei). „E bine cu atâta că se strâng mai iute bucatele, lucrează mai cu spor, că se lăcomesc fetele la cunună. Le e drag a veni la joc, la petrecere” (inf. Ștefan Pop, gazda cununii). „Îi modie din bătrâni. Fac care le e dragă petrecerea. Cătu-i de mândru când vin și aduc veste

→ că s-o strâns holdele. E o cinste la plugarul care are holdele culese și e și cinstea și a plugăriței care ciuruiește sămânța” (inf. Angelina Pop).

Cu toate acestea, și credința în puterea magică a ceremoniei este încă foarte puternică în Șant, atât în ce privește rodnicia seminței ca atare, cât și în privința ploilor care urmează a fi silite să cadă la timp, prin acest ceremonial magic.

Nu trebuie uitat, de asemenea, că această cunună are și un rol precis de tehnică agrară, fiind un mod empiric de selecționare a seminței. Într-adevăr, cununile se fac din cele mai frumoase spice și apoi, odată sosite în casă, „cununile sunt puse întâi pe cuptor să se usuce; de obicei le agață la grindă, până se usucă mândru” și apoi toamna îl pui și le îmblățești și scoți grăunțele din el”. (inf. Angelina Pop).

Ceremonia cununii, prin extindere, este și altceva decât o ceremonie agrară. Într-adevăr, după cum se întâmplă deseori în tehnica magică, ce este valabil pentru un anume lucru, e socotit bun și pentru asemuiorul său. De la rodnicia câmpurilor se trece ușor la rodnicia căsătoriilor. Iată de ce din spicele de grâu din cunună se vor lua acelea care se pun în steagurile de nuntă, simbol și el, fără îndoială, poate chiar simbolic falic, al rodniciei nunții, „Cununa se păstrează până la îmblătit, la toamnă. Grâul de cunună îl îmblătim și -l semănăm. Se dă și pe la stegari, pe la ficiori. Mai ia niște struțuri și le dă. Păstrează din struțuri, până la mijlocul iernii” (inf. Docița Crețu).

Pregătirea cununii la casa gazdei

Cununa are loc în casa Angelinei Pop, căsătorită a doua oară cu Ștefan Pop, având trei fete din prima căsătorie, dintre care Docița Crețu, singura nemăritată, trăiește în casă cu ei, Angelina Pop este cunoscută în tot satul sub numele de Sucăcița, adică pregătitoare a bucatelor, deoarece, având o deosebită pricepere la aceste treburi, este chemată la toate ospețele.

Pregătirea cununii a început de ieri. S-au făcut 20 de pite mari și 40 de plăcinte mici, pentru care s-a cumpărat de la negustorul Florea Marte din sat, 40 de kilomi de făină, cu 8 lei și o coroană kilomul. De asemenea, tot de la Florea Marte, s-a cumpărat un kilom și un fund de rais (orez) cu 26 de lei, un kilom de sare cu 4 lei, un kilom de țucăr, chiper de 4 lei, drojdie de 6 lei, 3 kilomi de carne cu 12 lei kilomul, o cupă de naft cu 5 lei. De la Rocna s-au cumpărat, cu 100 de lei litrul, 2 litri de gais (cela e mai tare și-l prefaci două părți de apă și o parte de gais). Din casă s-au tăiat 3 găini, și din grădină s-au luat ceapă și legumuri, pătrânjei, morcogi și o cărarabe. S-au gătit găluște cu curechi și rais, carne și slănină și zamă de găină.

La ora 3 după-masă, pita și găluștele sunt gata. În zamă se vor pune toșmagii după ce vor veni fetele. Tosmăgeii (tăitei) îi pregătește Angelina. Fata ei, măritată, de 29 de ani, analfabetă, Ana Olariu, spală blidele dintre care 38 aduse de la ea de acasă. Cealaltă fată a Sucăciții, Maria Sângiorzan, 26 de ani, analfabetă, măritată, fierbe găluștele pe care le-a făcut mama ei. Au fost tocmiți și lăutarii, 3 ceterași, cu 120 de lei și mâncare, fiindu-le primaș Filon Acu.

La ora 8 și un sfert începe să vină lume, femei măritate, bătrâne, de prin vecini. Și anume: Ileana Pătrășcan 56 ani, vecină. Tecla Pătrășcan 67 ani, neam cu Sucăcița. Garofina Pop 30 ani, vecină. Florea Cotul 42 ani, vecină. Florea Cămpan 41 ani, vecină. Lucreția Grapini 68 ani, vecină. Eugenia Filipoi 51 ani, sora Sucăciței. Mădalina Mihai 52 ani, vecină.

Lucreția Pătrășcan 30 ani, vecină.

Toată lumea așteaptă cununa, care trebuie să sosească dintr-un moment în altul.

Claca și facerea cununii pe holdă

Urcăm spre munte, cale de peste un ceas, sus la Arșiță, unde își are Ștefan Pop holda lui de 7 iugăre, adică de patru zile de arătură. Aici se va face cununa. Munca în clacă a început mai de mult. Până acum s-a secerat grâu, ovăz și hrișcă și anume: întâi au „început cu ovăzul, Luni, în cea săptămână, opt fete. Pe urmă Marți 5 fete și Sâmbătă când am gătat ovăzul, iară” (inf. Docița Crețu). „Sunt numai 18 fete care au secerat la holdă, fiecare câte o zi. Câte 4 sau câte 8 într-o zi” (inf.

Angelina Pop). Până acum grâul nu e secerat tot. Dinadins au lăsat o bucată neseceată ca să poată tăia astăzi spicele de grâu pentru cunună și să mai fie puțină clacă. Se întâmplă însă că plouă, mărunț și rece. Nu au urcat sus, la munte, decât Docița Crețu și Raveca Domide. „Grâul l-am fi secerat azi - ne spune Docița - d-apoi a plouat. Om sări după aceia”. Regula la clacă este ca fiecare fată să dea o singură zi de muncă: „Care a fost la hrișcă, nu a fost la ovăz. Numai într-o zi vine una, de dimineată până seara. Mâncare noi le dăm. Ginars nu le dăm până astară”. Numai Docia a venit în toate zilele, precum și părinții ei, că „tata a pus clăi și mama a făcut mâncare”. „Ficiorii nu au ajutat. Ficiorii nu vin. Amu nu e ca mai de mult să meargă și ficiorii într-una. Numai la joc”.

Dacă nu ploua ar fi trebuit să fie de față la cunună toate fetele care au muncit la holdă și anume:

1. Docia Crețu 21 ani, fata gazdei.
2. Maria Iugan 18 ani, vecină.
3. Lucreția Ilieș 18 ani.
4. Octavia Mihai 23 ani, vecină, cu sora ei.
5. Lisabeta Mihai 19 ani, vecină, cu sora ei.
6. Măriuca Cămpan 19 ani, vecină, cu sora ei.
7. Valeruța Șot 16 ani, prietină.
8. Varvara Mihai 18 ani, vară dulce cu Octavia.
9. Anuța Pop 24 ani, vară al doilea cu Docia (Tat-su cu tat-su-s veri dulci).
10. Aurica Natarâș 19ani, prietină.
11. Vironița Popârțac 18 ani, prietină.
12. Reghina Olari 16 ani, vară al doilea.
13. Victoria Olari 26 ani, prietină.
14. Elena Cămpan 29 ani, prietină.
15. Ana Cotu 16 ani, prietină.
16. Măriuca Sas 24 ani, prietină.
17. Corneluța Filipoi 15 ani, vară dulce.

Docia Crețu e oarecum supărată pe fete că nu au urcat sus. Ea a trebuit să vie, pentru că a ei e cununa. Pentru ea se face. De asemenea, Raveca Domide a urcat pentru că ea o să împletească cununa. Ea nu a făcut altă muncă, la clacă. „Cine face cununa, nu mai face o zi”. „Cununa nu o știe face oricine. Pot veni și babele, fac și babele când nu știu fetele, Ioana Iugan a făcut înainte, dar amu -i bătrână. Nu vrea să iasă pe aici” (adică să urce atât de sus, până la Arșiță).

Raveca Domide, ajutată de Docița, se apucă de făcut cea dintâi cunună. Taie grâu, tulpina scurtă, și fac mănunchiuri: cât grâu pot ținea în mână. Apoi ia câte zece fire și face din ele struț,

împletindu-le. „Scoate din mănunchi și le împletește, struțurile”. Intră, astfel, la întreg „împletitul cununii”, 20 de mănunchiuri, care pot fi mai mari sau mai mici.

Apoi struțul se leagă cu ață de buși (ceia ce cade de la meliță), încolăcind-o în formă de con, deschis la amândouă capetele: sus cât mai puțin, jos ea trebuie ca să poată intra cununa în cap, ca o pălărie. Gaura de sus se astupă cu un alt mănunchi de spice de grâu cu coada foarte lungă. Anume se trec cozile prin gaura de sus și sunt lăsate să cadă în jos: când se va purta cununa pe cap, va putea fi ținută ușor cu mâinile de aceste cozi (Vezi fotografiile).

După ce întâia cunună este gata, încep a sosi fetele. Întâia e Corneluța Filipoi. E certată pentru faptul că, deși e neam cu Docița, vine atât de târziu. Sosesc și Măriuca Cămpan, Aurica Natarâș, Ana Cotu și surorile Mihai. Acum, când sosesc fetele, e „spre asfințita soarelui”. Se face repede o a doua cunună. Ajută toate fetele. La întrebarea: cine o să poarte cununa? răspund că Reghina Olari. Are mire și el o să-i ia astară cununa din cap. După ce se descântă, o sărută și-i ia cununa”. A doua cunună o poartă Corneluța Filipoi. Docița nu poate purta cununa că „nu e slobod să poarte cununa la ea acasă”.

Alaiul cununii

Fetele, după ce observă că dacă nu ploua, veneau toate sus, discută aprins ce drum să ia la coborât, ca să întâlnească și pe celelalte, care poate urcă spre ele. Pornesc apoi în jos. Deocamdată, poartă cununa Docița Crețu și Corneluța Filipoi. S-a lăsat noaptea și plouă într-una; le-ar fi greu fetelor să ducă numai două cununa până în sat. Pe la mijlocul drumului le iese în drum Rodovica Rus, femeie măritată, și Ana Olari, sora, tot măritată, a Dociței. Aduc vestea că Reghina nu e în vale și nici nu vine să poarte cununa pentru că nu o lasă mă-sa, de frică să nu-i arunce cineva farmece, acum, înaintea nunții. Celelalte fete așteaptă în dâmb, deasupra satului, la deal de țigani. Se ține sfat cine să poarte cununa în locul Reghinei. Pentru câțva timp, o fată din grup ia cununa pe care o purta Docița. Celelalte fete se revoltă. În special Rodovica Rus protestează, afirmând că trebuie aleasă o fată curată, altfel nu e bine. Fetele fac sfat, cui să dea cununa. După puțină ceartă, cad la învoială să o dea Anii Cotul, că-i fată foarte tânără. A doua cunună rămâne tot la Corneluța.

Pe drum, Rodovica Rus le sfătuiește pe cele cu cununa: le spune să se învârtă pe loc, când le-o stropi cu apă flăcăii grupului întreg, să se oprească, să se adune și să se așeze la rând, să meargă cum se cade, să poată cânta cununa. Fetele încearcă să cânte. Nu prea știu toate cânta. Mai în vale, le ies în cale alte fete și femei, printre care Ioana Iugan, venită dinadins ca să le învețe să cânte. Le așază pe două rânduri. Înaintea rândurilor se află cele două fete cu cununa.

După o repetiție, făcută stând pe loc, fetele, luându-se după Ioana Iugan și învățând cuvintele cântecului, încep să coboare spre sat. Ioana le îndeamnă să cânte tare și deslușit ca să se audă în tot satul.

Inf. Elena Cotu, 23 ani, știe carte
Culegere: Ștefania Cristescu

(Continuarea în numărul următor)

A consemnat:

Alexandru DĂRĂBAN

PRIMĂRIA ȘANȚ, BISTRIȚA-NĂSĂUD
Silvania Internațional, Sangeosilv
Pensiunea Alpina Blazna
Silviu-Dan-Monica SRL
Gregoprom, Tripursundra

C. PĂTRĂȘCAN RĂSUL ÎN GRUP

expoziție și videoproiecție de caricatură comentată.

Luna august a acestui an a fost una plină de evenimente. Am inițiat prima ediție a Festivalului Național de Epigramă „La Izvorul Someșului” (ediție online) și am lansat primul număr al revistei „Izvorul Someșului” – publicație socio-culturală trimestrială, editată cu sprijinul Consiliului local al comunei Șanț. Acest eveniment a avut loc în data de 24 august 2021, la Centrul Cultural „Dimitrie Gusti”, în cadrul unui spectacol intitulat „Șezătoare umoristică”, la care am avut invitați de marcă: marele caricaturist Costel Pătrășcan cu o expoziție și video-proiecție de caricatură comentată, foarte cunoscuți epigramiști Petru-Ioan Gârda – Cluj-Napoca, Constantin Moldovan – Mănăstirea Humorului, Florin Rotaru – Buzău, dar și marile rebusist și epigramist Ștefan Ciocianu – Cluj-Napoca, fiecare dintre ei dăruindu-ne recitaluri savuroase de epigramă și de poezie patriotică (Constantin Moldovan). Lor li s-au alăturat soliștii noștri de muzică populară: Viorica Hojda, Lucreția Pomohaci și Dănilă Filipoi, la rândul lor foarte cunoscuți în fenomenul folcloric bistrițean și național.

Sala a fost plină. Am fost mândri să-i avem în public pe primarul Comunei Șanț – Marian Forogău, viceprimarul Anton Moisil, consilieri locali, preotul ortodox Vasile Ureche, scriitorii Dumitru Munteanu, Icu Crăciun, Iacob Naroș, Macavei Al. Macavei, dascăli, medici, precum și reprezentanți ai agenților economici din zona noastră, cu sprijinul cărora s-a putut realiza acest eveniment. Cu această ocazie, mulțumim sponsorilor: dl Emil Iugan (SC MIS GRUP), dl George Căilean (SC SANGEOSILV), dna Diana Pop (SC ALPINA BLAZNA), dl Grigore Olariu (SC GREGOPROM), dl Silviu Rebrean (SILVIU-DAN-MONICA SRL), dna Corina Hârjoabă (PUNCT Maieru), dna Sabina Șasa (ACTIVSSM SRL) și dl Florea Filipoi – seful Ocolului Silvic „Izvorul Someșului Mare RA”. Mai sunt mulți alți prieteni care ne-au ajutat, într-un fel sau altul, dar au dorit să le fie păstrat anonimatul.

În privința primei ediții a Festivalului Național de Epigramă „La Izvorul Someșului” (ediție online), suntem bucuroși să vă anunțăm că au participat 60 de concurenți (un număr foarte mare, în comparație cu alte festivaluri consacrate din țară), cu grupaje foarte bune de epigramă, iar juriului i-a fost destul de greu să-i departajeze pe cei din fruntea clasamentului. Au fost două teme, cu câte două epigrame fiecare: prima temă „Din Șanț... în șanț”, iar a doua – temă

liberă. S-au acordat 3 premii, 6 mențiuni și 2 premii speciale. **Grupajele câștigătoare pot fi citite în pagina 14 a revistei.** Premiile au fost suportate financiar de către SC SANGIOSILV SRL, reprezentată de dl George Căilean, căruia îi mulțumim pentru generozitate.

În continuare, vă prezint câteva dintre aprecierile invitaților, unele dintre ele chiar în versuri.

ȘTEFAN CIOCIANU:

Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai...

Sfârșit de august, aproape sfârșit de vară..., dar și un nou început al vieții cultural-artistice din Comuna Șanț, BN. La invitația prietenilor Adela și Grigore Cotul, am avut marea plăcere și deosebita onoare să le fiu aproape la nașterea revistei „Izvorul Someșului” și la botezul primului festival de umor ținut în minunata clădire a Casei de Cultură, alături de amicii epigramiști de mare clasă Petru Ioan Gârda, Constantin Moldovan și Florin Rotaru, care mai de care mai inspirat și mai generos în aprecieri... cu ceilalți.

Un aport deosebit l-a avut bunul meu prieten (și fost concitadin în cetatea de pe Dunăre) Costel Pătrășcan, cu expoziția de caricaturi comentate, care a devenit deja un „brand Pătrășcan”.

Alături de felicitările adresate organizatorilor, se cuvin mulțumiri deosebite celor care ne-au găzduit într-un mini-sejur fără cusur: Complexul Turistic Alpina Blazna.

Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai...

PETRU-IOAN GÂRDA:

În Șanț am trăit o experiență extraordinară. O sală imensă a Casei de Cultură s-a umplut de oameni obișnuiți ai satului și de oameni de cultură din localitate și din alte localități, de oficialități, invitați de soții Grigore Cotul și Adela Cotul cu ocazia lansării publicației „Izvorul Someșului”, al cărei director fondator este dl Grigore Cotul și al cărei redactor-șef este dl Leon-Iosif Grapini.

Au fost invitați, pentru a se manifesta în fața publicului spectator, maestrul Costel Pătrășcan, trei soliști de muzică populară și patru epigramiști - scriitori, poeți, personalități multitalent, ce s-o mai lungim, Ștefan Ciocianu, Petru-Ioan Gârda, Constantin Moldovan și Florin Rotaru. Costel Pătrășcan a avut o prezentare de „diapozitive” în stilul cunoscut, la care s-a răs cu lacrimi, iar noi am zis epigrame și poezii, la care s-a răs fără lacrimi și s-a aplaudat sincer și dezinteresat. A fost un spectacol ce s-a bucurat de aprecierea maximă a celor prezenți.

Vor apărea fotografii, înregistrări etc., dar, până atunci, vreau să mulțumesc familiei Cotul pentru excepționala primire și pentru condițiile excelente de cazare la Complexul Turistic Alpina Blazna.

De ce am fost invitați tocmai noi? De-aia!

În orice caz, ne-am străduit să fim la înălțime, inclusiv urcând pe munte până la cote aproape ametoare. DESPRE ȘANȚUL LUI GRIGORE COTUL:

CRED CĂ GRIGORE AR VREA SĂ-L DUC LA CLUJ
S-ar vrea verigă într-un lanț
Al celor care beau de sting,

Dar n-am venit să-l iau din ȘANȚ,
Ci, dimpotrivă, să-l împing!

DACĂ INSISTĂ SĂ PLECE...

Să nu-l lăsați, vă rog frumos,
Așa un tânăr nu se pierde,
Căci el vă este de folos
Acum, cât încă este VERDE.

RECORD

Să spună cine ce-o să spună,
Dar din Islanda în Bizanț,
Aceasta-i singura comună
În care umblă toți prin ȘANȚ!

OBSERVAȚIE LA FESTIVAL

Chiar de nu se cer costume,
Iar intrarea - niciun sfanț,
N-a venit prea multă lume...
Cred că restul sunt prin ȘANȚ!

DOMNULUI PRIMAR

Îl rog frumos pe dom' primare
Ca, măsurându-l cu piciorul,
Să facă ȘANȚUL cât mai mare,
Să ncapă, dom-le, tot poporul!

EXPLICAȚIE

Se duc românii-n țări străine
Dar cei de-aici își stau pe ouă,
Că-n ȘANȚ trăiesc destul de bine...
Mai rău e doar atunci când plouă.

CONSTANTIN MOLDOVAN:

Am stat în ȘANȚ și a fost bine!

Cu ocazia lansării primului număr al revistei „IZVORUL SOMEȘULUI” am răspuns - onorat fiind - invitației venite din partea familiei Cotul (Grigore și Adela) și am fost martor la acest eveniment deosebit găzduit de Centrul Cultural „Dimitrie Gusti” din localitatea ȘANȚ, județul Bistrița-Năsăud.

Am avut plăcerea să fiu pe aceeași scenă cu talentatul și cunoscutul grafician și caricaturist Costel Pătrășcan din Braila, cu... venerabilul epigramist Petru-Ioan Gârda, președintele cenaclului „Satiricon” din Cluj (eu mi-s monarhist!), cu... soldătoii Florin Rotaru din Buzău - colonel plin, devenit între timp secretar al Uniunii Epigramiștilor din România - și cu celebrul rebusist (dar și bun epigramist) Ștefan Ciocianu din Cluj.

A fost un spectacol cu adevărat reușit, în fața unei săli pline, interpretii de muzică populară Hojda Viorica, Lucreția Pomohaci și Dan Filipoi contribuind din plin la realizarea unei atmosfere de excepție, umorul și muzica pătrunzând, în egală măsură, sufletele unor spectatori entuziaști și generosi în aplauze, înzestrați cu un ascuțit simț al umorului, dar și cu o remarcabilă ținută și trăire românească!

Salutări primarului Marian Forogău - un om fain - și felicitări pentru deschiderea de care dă dovadă în sprijinirea evenimentelor culturale, felicitări viceprimarului și membrilor Consiliului Local și - nu în ultimul rând - felicitări oamenilor locului pentru modul în care știu să aprecieze eforturile celor care pun suflet în ceea ce întreprind pentru a face cât mai cunoscut numele comunei lor la nivel național și nu numai.

Frate Grigore, despre tine și Ade- la un singur cuvânt: EXCELENȚĂ!

Mulțumiri și îmbrățișări, Coților! Mulțumiri speciale gazdelor noastre de la Alpina Blazna, un loc de vis situat...deasupra lumii.

Cu siguranță voi reveni aici!

În concluzie, m-am îmbogățit adăugând în suflet oameni minunați, fiind în măsură să afirm - cu toată convingerea - că în ȘANȚ te poți simți ca acasă!

Las aici și cinci epigrame dedicate unor oameni dragi, cu toată prietenia...

LUI GRIGORE COTUL - O PERSOANĂ LINIȘTITĂ...

Vă explic eu daravela
Cu persoana liniștită:
De când este cu Adela
N-o mai poate da...cotită!

LUI PETRU-IOAN GÂRDA...

Are epigrame - vrafuri,
Scrie poezii, romanțe
Și... autoepitafuri
Care chiar ne dau speranțe!

LUI FLORIN ROTARU...

Le scrie el, nu e hoție
Și are epigrame bune...
Noroc de soacră și soție
Că, altfel, n-ar avea ce spune!

NEDUMERIRE -

LUI COSTEL PĂTRĂȘCAN...

Este bun, nu zic nimic -
Mă înclin, știindu-i haru' -
Dar cum poate fi amic
Cu-alde Gârda și Rotaru?!

Semper idem,

prof. Constantin Moldovan

FLORIN ROTARU:

FAMILIEI COTUL,
SUFLETUL EVENIMENTULUI DIN ȘANȚ

Ideea este genială
(Las la o parte cheltuiala),
Dar am așa, o bănuială,
Că nu veți repeta greșeala.

RECUNOȘȚINȚĂ

Fiind acum la ceasuri de bilanț,
Îți mulțumesc din suflet Tată Sfânt
Că mi-ai adus prietenii în Șanț...
Urmează doar să pun pe ei pământ.

PRIETENULUI NELU MOLDOVAN

Cu riscul de-a avea regrete
Declar, făcând acum bilanțul,
Că te-ai cam îngrășat poete:
De-abia, de-abia te-ncape Șanțul!

PRIETENULUI PETRICĂ GÂRDA

Remarca asta n-o să-mi scape
Chiar dacă-o să-mi atrag belele:
Pe tine Șanțul te încape...
Mai greu e să-ți încapi în piele.

ADELA COTUL:

ULTIMA DORINȚĂ

Dorind mereu să-i stea aproape,
Cum a lăsat-o făr-un sfânt,
Îi zise soacră-sa s-o-ngroape
În șanțul casei lui din Șanț.

NEDUMERIRE

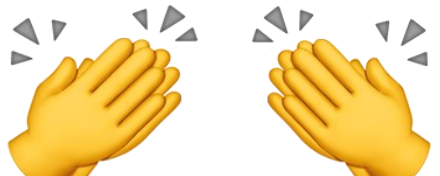
Cum șeful pare brav flăcău,
E un mister de nepătruns,
Mă tot întreb cum a ajuns
Din Șanț-ul meu în șanțul său.

A consemnat:
Grigore COTUL

CU EPIGRAMA-N ȘANȚ

Premianții primei ediții a Festivalului Național de Epigramă „La Izvorul Someșului”
Comuna Șanț, jud. Bistrița-Năsăud, 29 august 2021, ediție on-line

Premiul I – Nichi Ursei (plecat dintre noi în 13.11.2021) – Râmnicu Vâlcea		Premiul al II-lea – Nicolae Bunduri – Brașov	
Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă	Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă
GENETICĂ Bunicul slujind o idee, C-o genă ce dăinuie-n lanț, Găsit-și-a moartea-n tranșee... Nepotul o caută-n... șanț.	CONSILIERUL LOCAL Primaru-i ades agasat De-un tip cu a criticii armă, Că nu sunt nici șanțuri în sat Prin câte e-n stare să doarmă...	PRIMARUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR Cu „fracturi” la un bilanț, Dom’ Primar avea o vină, C-a sărit din Șanț... în șanț Și din vilă... în piscină.	TEAMA DE MOARTE Betegit de spaima lacrei, Leacul bun săracului Este fie „limba soacrei”, Fie „gheara dracului”.
VIATA LA ȚARĂ Țăranul și ultimul șanț Îl bea cu amicii-n taverne, Iar soața, pe margini de șanț, Desface și face guverne.	UNUI VECIN Eu nu sunt defel oficos Că are mașină și case; Din șanțuri, cu grijă, l-am scos... Și-adeșea din ce mai călcase.	ÎN SATUL ȘANȚ În ȘANȚ - sătucul minunat, Trecând etapă, cu etapă, E drumul bine asfaltat: Din șanț, în șanț, din groapă-n groapă.	NOUL ALES Cum azi aleșii noștri-s hoți, În spirit solidar - spre bine, Cel nou intră în rând cu toți (Să nu rămână de rușine).
Premiul al III-lea – Nică Janet – Ostroveni, Dolj		Mențiune – Carmen Chioinea – Italia	
Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă	Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă
ADEVĂR ADEVĂRAT După un proverb latin, Corectat de nou bilanț, Adevăru-ncepe-n vin Și se termină... în șanț!	DE MOȘ NICOLAE Cătarăm cizme, mult și bine, Să le-ncărcăm cu jucării, Dar n-am găsit prin magazine, Căci noi le-am pus... în primării!	CERTITUDINE În al concursului bilanț, Vă spun și n-am de gând să cruț: Destui vor da din Șanț în șanț, Dar și mai mulți din lac în puț.	EMIGRANȚI PRIN EUROPA Ca emigranți, porniți haihui Să vadă-n jur cum e cultura, Plecat-au nouă din Vaslui, Că-n bar secase băutura.
ADEVERIRE DE ZICALĂ Cum omul, din exces de zel, Sfințește locu-n timp de pace, Așa, vecinul, om și el, Sfințește șanțu-n care zace!	PREA TÂRZIU Deși în minte am năluci, Pricep, ca fiu de vechi oștean: Ni-i țara, astăzi, pe butuci, Căci toți românii dorm... buștean!	DIN ȘANȚ ÎN ȘANȚ Făcute-s aceste butade, Ca mintea ușor să-ți descâlți: Din șanțuri în șanțuri se cade, Din Șanț-ul lui Cotul te-nalți.	(SP)ERRARE HUMANUM EST... Românii cu firi optimiste, Sperau, observându-i tulpina, Rebelul microb să reziste, Ca tot ce e „MADE IN CHINA”.
Mențiune – Ion Diviza – Republica Moldova		Mențiune – Vasile Vajoga – Iași	
Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă	Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă
TÂNGUIALA UNUI ARDELEAN DIN PROVINȚIE La Cluj ni l-au momit pe Cotul, Și Șanțu-i azi orfan cu totul: Ne părăsesc specialiștii, Se duc la șanț epigramiștii!	UNUI POET A avut succes în poezie, Însă perspectiva i-i opacă: Muza îl inspiră să mai scrie, Soața îl ghionțește să mai tacă!	ANALIZĂ POLITICĂ Contextul general nasol e La noi, fiindcă, din păcate, Cu iz de șanțuri și rigole Parcurem vremuri... deșănțate!	DIALOG LA O GRĂDINĂ DE VARĂ - Ospătar, văd că această Bere ce-o servești la sondă, Este foarte, foarte proastă!... - Nu vă contrazic. E... blondă!
MOTIVAȚIE PRIN COMPARAȚIE Acolo unde munții se țin lanț, Transilvănenii și-au durat un Șanț; Își fac și moldovenii vreun hindichi, Când prea mult vin le trece prin rinichi!...	UNUI CONFRATE EPIGRAMIST Văzându-l chinuit de furii Pe la concursuri fel de fel, Îmi vine să mă rog la juri Să fie premiat doar el!	EFICIENȚĂ Au astupat ieri șanțul, dar, Azi văd că-l sapă iar, c-un scop, Că nu găsesc un târnăcop Pe care-l au în inventar!	UNUI SCHIOR S-a remarcat și-n plan zonal, Dar și pe-ntinsul Terrei, La proba „slalom special” Pe... muntele Venerei!!
Mențiune – Cătălina Orsivski – Vama, Suceava		Mențiune – Stelică Romaniuc – Ploiești	
Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă	Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă
ÎNAINTE ȘI DUPĂ AȘA-ZISA REVOLUȚIE Am fost plinuț, azi sunt slăbuț Și am ajuns, făcând bilanț, Tot comparând, din lac în puț, Din Șanț... în șanț.	REFLEXIE Cu circulația de-acum E bine-n șanț, e rău pe drum, Și cu ăst trai ce ne tot sapă, E rău aici, e bine-n groapă...	ULTIMA DORINȚĂ A UNUI BEȚIV Cenușa să mi-o dați pe apă Când moartea mă va prinde-n lanț, Că eu nu pot dormi în groapă, La fel de bine ca în șanț.	TOAMNA Se adună-ncet, tenace, Poamele de soare coapte, Însă dintre toate-mi place De vecina de la șapte.
SUPĂRAREA UNUI BEȚIV Din Șanț e unul ce pe drum Adesea cade beat și cum Să-mi rădă-n nas că beau și eu? Eu dorm în șanț, da-n șanțul meu!	DISPUTĂ CONJUGALĂ Eu cad în șanț, dar nu-s de lemn; Când spune soața, cu ochi duri: Din Șanț cunosc doar... uscături! Din morți mă scol și-i las... un semn.	UNUI AMIC Mai doarme-n șanț când are-o toană Să-i curgă doar jinars prin venă, În rest, e om să-l pui la rană, Atunci când vrei să faci cangrenă.	DISCURS DUPĂ SCRUTIN Ne-a mulțumit că l-am votat, Trădând un fel de tensiune, Dar la final s-a ușurat... Pe orișice promisiune.
Mențiune – Ion Moraru – Independența, Galați		Premiul special al revistei „Izvorul Someșului” – Dan Norea – Constanța	
Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă	Tema: „Din Șanț... în șanț!”	Tema liberă
ȘANȚURI ȘI... ȘANȚURI! Mă întristez și mi-e necaz, Când văd, pe unde mai cutreier, Bătrâni cu „șanțuri” pe obraz Iar alții nici măcar... pe creier!	ROMÂNII STAU LA COADĂ PENTRU VACCINARE Privind în jur, aș vrea să spun că Ar fi sublim, ar fi divin, Să punem umărul la muncă Precum îl punem la... vaccin!	NICIUN ȘANȚ ÎN ȘANȚ În ciuda numelui, comuna Un șanț n-avut-a niciodată; Concluzia e numai una: E o comună de-șănțată!	INTERNAREA La un azil, un tip mai bătrâior. - În tinerețe, unde ați muncit? - La tribunal, am fost judecător. - Oo, buun venit!
ȘI BĂRBAȚII NASC, NU-I AȘA? Veniți acum cu noul val, Acestora le-om trage clapa: Cu ei vom face un Canal Că dacă... li se rupe apa?!	UNUI POLITICIAN IPOCRIT Repetă ca pe un slogan Că dânsu-i vegetarian, Dar, adevărul gol și trist, E că-i un mare... fripturist!	OAMENII DIN ȘANȚ Comunitatea de valoare Ar vrea să fie protejată De-un șanț adânc de apărare Cu țuică dublu distilată.	IEȘIND PE POARTA BISERICII Exclam, c-un chip iluminat Și-o voce tare ce răsună, Privind spre un Merțan parcat: - Ce slujbă bună!
		Premiul special al sponsorului SC SANGEOSILV SRL - Ramona Ilade – Iași	ULTIMA DORINȚĂ A fost mereu un insurgent: Lui Bachus doar i-a fost supus Și a lăsat prin testament În Șanț, prin șanț să fie dus.
		A consemnat: Grigore COTUL	

Poezie

Aurel DOMIDE
ȘANȚANU

Pe Cobășel

Se sting mărgelele pe cer,
Stelele-nșirate-n legea lor,
Fâșii de întuneric pier
Prin măguri largi până-n Pripor.

Luna pe boltă, cât o roată,
Retrasă-ncet din geamul meu,
În poala cerului sculptată
De harul unui mare zeu.

Pe Cobășel pornește moara
Lui badea Victor, înspre ziuă,
Iar apele își duc povara,
În zbaterea ce curge-n piuă.

Pământu-i reavăn prin grădini,
Șanțenii mei ies la arat,
E forfotă ca prin stupini.
Începe-o nouă zi în sat.

Someș, Someș, apă dulce
(În Munții Rodnei – Șanț)

Sub Ineu, în Someș dulce
Sufletul aș vrea să-mi culce

Uneori, tu, sfântă apă,
Mi-a fost teamă să-mi fii groapă

Someș cu lipenii sprinteni
Eu copil mai ieri, mai minteni

Pe copii tu ne-ai scădat
Și tot tu ne-ai botezat

De-aș muri în apa ta
Limpede ca lacrima

M-aș preface-n boiștean,
Să-mi scalzi trupul an de an

Somnul mi-ar fi lin și dulce,
Cristalinul tău, o cruce

Someș frate cu-armonia
Azi, și-n veac, cu veșnicia...

(Din volumul de versuri
Popas printre cuvinte,
Editura Salgo, Sibiu, 2017)

Laura CÎRCU
MUNTEANU

Echilibru pe gheață

oamenii se privesc cu ochi reci
rostindu-și cuvinte frumoase
uneori accentuându-le
pe unele dintre ele
doar să devină plauzibile
se recunosc aceste cuvinte
pentru că au
o rezonanță aparte
rece
fără empatie.
de multe ori
aceste cuvinte frumoase
îngheață pe drumul
dintre buzele lor
și urechile mele.
și atunci... ce spectacol!
pe drumul acela
învăț să alunec pe gheață în orice ano-
timp!
cuvintele-s din ce în ce mai frumoase
iar eu...
îmi păstrez tot mai bine echilibrul
alunecând.

Alb sublim

Probabil au rămas niște ninsori
Datoare iernii, cu un alb sublim
Probabil fulgii nu mai au dresori
De cad așa-n paharul meu cu vin

Și-ar fi desigur mult prea incorect
Să îmi asum această preînsoare
Acum când iarna îmi pulsează-n piept
Și-o lume-anesteziată pe nedrept
Nici nu-și mai amintește ce-o mai doare

Și totuși... va rămâne-un martor mut
Cu-n singur ochi, cu genele de gheață
Privind absent din cerul altei ierni
Cum ne luăm ninsori cu împrumut
Să ne așternem alb sublim
Prin viață.

Dionisie-Dinu POP

Îmbrățișare

Două semințe aruncate
În brazdă, sub o arătură,
Au germinat îmbrățișate
Și au dat roadă pe măsură.

Câți dintre noi ne-mbrățișăm
În devenirea cea lumească
Și-n urma noastră ce lăsăm
Din scurta viață pământească?

Viața fără de tandrețe,
De-mbrățișări și de iubiri,
Este cuprinsă de tristețe
Și mult prea multe neîmpliniri.

Rondelul anilor de viață

Fulgi cernuți din nori de ani
Peste ogorul vieții mele,
În dalbe straturi adunați
An de an, ca-n joc de iele.

Când mai avuți, când mai sărmani,
Strânși mai cu bune, mai cu rele,
Fulgi cernuți din nori de ani
Peste ogorul vieții mele.

Dar adunați mereu, mereu
Pe umeri parcă-s „bolovani”
Ce-i duc din ce în ce mai greu...
De s-ar topi, mi-ar părea rău,

Fulgi cernuți din nori de ani.

(Din volumul de versuri
Gânduri, simțăminte și trăiri,
Editura Scriitorilor, Brăila, 2020)

Proză

Salvatorii și Hera

Întâi s-au auzit niște bocăni-
turi ciudate, care au tulburat liniștea
bucolică a familiei Herescu, proprie-
tară a unei case ce n-aș zice că-i
luxoasă, deși unora așa li se pare
după renovările făcute cu ajutorul
financiar al celor doi fii, stabiliți în
Anglia de peste zece ani. Apoi, au
urmat niște lătrături pe toate game-
le. Însotite de libertate și cu burțile
goale, patrupelele au intrat în sat cu
gândul curat să-l cucerească rapid și
neconștient.

Nu era pentru prima dată
când se întâmpla acest lucru. În ultimii ani, pe la miezul nopții,
sosea câte un camion încărcat cu câini de toate rasele și mări-
mile care erau descărcați în mare grabă de niște indivizi cu fi-
guri motivate de slujbași placizi. Doamna Herescu s-a trezit și a
tresărit ca stropită cu apă rece. L-a sculat pe domnul Herescu,
un tip culant și distins, fără apetență pentru hotărâri radicale.

- Iar ne-am procopsit cu dobitoacele străzii, zise el somno-
ros, încercând să se întoarcă pe cealaltă parte.

- Ieși să vezi ce face Hera noastră, îl rugă ea.

Hera era noul membru al familiei și-și păzea cu sârg terito-
riul, lătrând de fiecare dată când un străin trecea pe lângă curtea
lor. Domnul Herescu își trase încet pantalonii, își luă între
umeri geaca, își puse fesul pe cap și ieși în șlapi, bodogănind în
bezna deplorabilă de afară. Cățelușa alerga pe lângă gard, când
într-o parte când în alta, fără să scoată un sunet.

Primii afectați de năvălirea rasei canine au fost școlarii.
Anii trecuți fuseseră atacați dis-de-dimineată, așa că acum pă-
rinții își aduceau odraslele de mână. Primăria a apelat la mila
cetățenilor să-i „înfieze”, paznicii au început să-i alunge din sat,
până la urmă situația s-a rezolvat, dar anul acesta, fiind mult
mai mulți, angajații Primăriei se uitau neputincioși la rânjelele
lor ostile, aruncându-le bucăți de salam dubios. „Natural, situa-
ția trebuie gestionată cumva”, a zis vicele pe un ton emfatic,
pentru a preveni eventuale acuzații categorice. De-i stărpit nu
puteau, că odată interveneau organizațiile iubitoare de animale
și-ți făceau o muștrulială de nu-ți tihnea de mâncare. Agențiile
de ecarisaj cereau sume exorbitante ca să-i scape de această
năpastă.

- Chemați vietnamezii! Vă scot gratis din impas! a strigat
nea Ghiocel, cu o mină serioasă.

Într-adevăr, salvarea a venit din partea acestora. Cei 60
de vietnamezi insomniaci, tenaci și cooperanți, angajați ai fir-
mei „Bradul” din localitate, fără să miște un mușchi de pe
obraz, în trei nopți norocoase i-au prins ca-n filme, fără să folo-
sească metode hingherești, și au clarificat lucrurile. Pentru ei,
carnea lor era un deliciu culinar de invidiat. „Capra noastră tru-
fanda” explicau ei în puținele cuvinte învățate până atunci,
frecându-și mâinile. Dar, în a patra noapte, s-a întâmplat eveni-
mentul tragic în familia Herescu: a dispărut Hera. Pe chipul
doamnei Herescu s-a întipărit o spaimă bizară.

- Las că se întoarce ea. N-au intrat zilele în sac. Fii sigură,
nu e pe masa vietnamezilor, a zâmbit placid soțul, în semn de
consolare, și a tras o dușcă zdravănă de rachiu, ca la parastas.

- Ori te duci s-o cauți, ori taci din gură, i-a zis foarte afecta-
tă. Soțul se simțea suspect de bine.

- O fi și Hera noastră extrem de ispititoare și noi habar n-
avem, mai știi? Insinuarea lui nu-și făcuse efectul scontat.

- Taci, l-a apostrofat vexată femeia, care își mai păstra ceva
din tinerețea sa, în pofida trecerii anilor.

- Ce-i, am comis o indiscreție? s-a eschivat pe același ton.

Doamna Herescu era distrusă total. Dacă ai fi întrebat-o
cum o cheamă, n-ar fi știut. Se atașase de Hera ca de o ființă
umană.

- Mai mult ca sigur că s-a intersectat cu vreun curtezan. Are
și ea o idilă, de! Oricât de vigilenți am fi, când o femeie intră în
călduri, trebuie s-o lași să-și facă de cap, a zis el cu un aer con-
spirativ, căutând un răspuns adecvat, convingător.

Parcă ar fi pus sare pe rană proaspătă. S-a uitat la el cu
o privire nepământească de parcă l-ar fi suspectat de o crimă
oribilă. Au început s-o viziteze fel de fel de idei. Starea de in-
certitudine a continuat și-n ziua următoare. Crispată, comunica
strict formal cu soțul, sec și telegrafic. Înainte se înțelegeau
numai din priviri. Ochii îi sângerau de atâta plâns, uitându-se la
o poză unde fuseseră imortalizați împreună. Între ei se instalase
o barieră de netrecut. Nu se știe niciodată cum evoluează relația
cu cineva de sub același acoperiș.

- Plângi ca o mucoasă de gimnaziu, i-a reproșat bărbatul cu
severitate, după ce a mai tras o cinzeacă de votcă, cât să-și dez-
lege limba. Pe lângă că ești penibilă, ești și stupidă. Te
panichezi degeaba. Dacă nu vine, o înlocuim cu alta.

- Ți-am zis de o sută de ori să repari gardul din colțul curții,
a zis resemnată, ștergându-și lacrimile pline de suferință și du-
rere.

- L-am reparat, dar tot nu-mi dau seama pe unde a tulit-o, a
continuat cu timbrul său inconfundabil. Numai dacă a ieșit deo-
dată cu vecina noastră, Rozi, când a venit să-i împrumutăm
stropitoarea.

Până la urmă, ușor descumpănită, l-a luat în serios,
ștergând cu buretele spusele lui. Au lăsat deschisă porțița cu
balamalele ruginite și au așteptat cu febrilitate seara. Cum au-
zeau ceva scârțâind, cum ciuleau urechile cu privirile mărite,
doar-doar îi vor recunoaște lătratul. În jurul orei 21, cu pupilele
dilate, au văzut o mogâldeață intrând spășită, fără vlagă,
scheunându-se ca o fată acneică, întoarsă de la bal. Nu le-a ve-
nit să creadă. Era Hera lor, murdară și slăbită, dar cu o privire
intensă, irezistibilă.

- Ai fost pe centură, pramatie mică?! Ce bine că nu te-au
prins vietnamezii! o tachină el.

Doamna Herescu i-a trecut cu vederea sarcasmul și ironia
și, netulburată, a luat-o în brațe și a mângâiat-o cu gesturi timi-
de, încurcate.

- Vai, mânca-te-ar mama! Pe unde ai umblat, ștregărițo?
zise radioasă, după câteva clipe, făcându-i și alte urări de sezon.

- Ți-am spus eu că se va întoarce, spuse el în vervă,
exprimându-și un zâmbet larg de șef de familie.

Bucuria cu care a primit-o l-a binedispus, dar adevărul
despre plecarea ei impardonabilă încă n-a ieșit la lumină. Chiar
dacă Hera ar putea cuvânta, nu îl vom afla, cred, niciodată.

Relaxare

Ce este Sudoku?

Sudoku este un joc care constă în completarea unei grile compuse din nouă căsuțe, cu cifre de la 1 la 9, respectând condiția ca fiecare coloană, fiecare rând și fiecare pătrat mai mic (3X3) să nu conțină cifrele de la 1 la 9 decât o singură dată, unele cifre fiind dispuse deja în grilă, ca ajutor pentru dezlegarea jocului.

Numele Sudoku vine din limba japoneză și este abrevierea regulii unui joc „Suji wa dokushin ni kagiru”, care înseamnă „Aici nu poate fi decât o singură și unică cifră” („Su” – cifră, „doku” – unică).

Guvernul britanic a plătit, pentru a difuza grilele Sudoku, 70 de cotidiane, din 27 de țări, considerând jocul acesta un mijloc excelent de prevenire a maladiilor de felul demenței senile sau Alzheimer. Practic, nu există țară în care acest joc să nu fi ajuns. Amatorii de statistici au constatat, în anul 2005, că diversele combinații și simetrii ale jocului permit 5 472 730 538 de grile Sudoku. Unei persoane care ar rezolva o variantă în zece minute, timp de opt ore pe zi, i-ar trebui 3 milioane de ani ca să le rezolve pe toate.

Grilele pentru jocuri sunt construite, de regulă, pentru 4 nivele de dificultate: ușor, mediu, greu și foarte greu.

Redăm mai jos două grile pentru delectarea D-voastră. Succes în rezolvarea lor!

6			7	4	3			
	2	5						4
3					9		1	7
		3	6			2	8	
			2	7		4		
2	5	9					6	
		7			8	9		6
	8			6		5		
9	6			7				

	9	5				1		
							3	8
			6	3	7	9		
	7		4				9	
		8	3			2		7
9			7	6				
1	9						2	
					9		8	1
			7	6				

Soluțiile:

6	9	1	7	4	3	8	5	2
7	2	5	1	8	6	3	9	4
3	4	8	5	2	9	6	1	7
4	7	3	6	9	1	2	8	5
8	1	6	2	7	5	4	3	9
2	5	9	8	3	4	7	6	1
5	3	7	4	1	8	9	2	6
1	8	4	9	6	2	5	7	3
9	6	2	3	5	7	1	4	8

3	9	5	2	8	4	1	7	6
6	2	7	9	5	1	4	3	8
8	4	1	6	3	7	9	5	2
2	7	6	4	1	8	5	9	3
4	1	8	3	9	5	2	6	7
9	5	3	7	6	2	8	1	4
1	6	9	8	4	3	7	2	5
7	3	4	5	2	9	6	8	1
5	8	2	1	7	6	3	4	9

Sursa:

www.sudoku kingdom.com

Valer POP

24 august 2021 - Lansarea revistei „Izvorul Someșului”

Foto:
Toader
ANCA

Investiții și lucrări 2020-2021

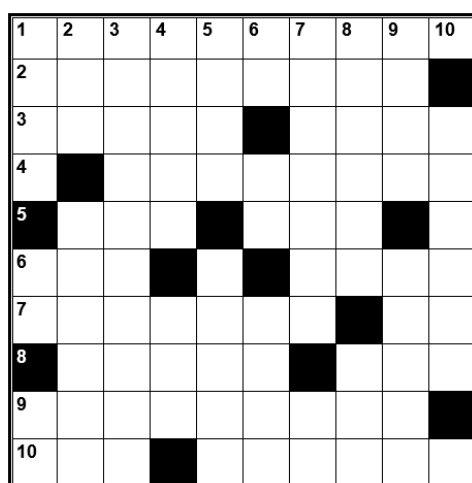
(Dare de seamă, pe scurt, pentru cetățeni)

(Urmare din pag. 1)

- ◆ Amenajarea pâraului Baltă - bugetare locală;
- ◆ Supraveghere și plăți N.C.S. sub măsura 7.2. drumuri comunale, peste 2,5 milioane;
- ◆ Poduri peste Someș, Rusu și Valea Mare;
- ◆ Amenajare șanț Podul Moldovei – Grapini Emanoil;
- ◆ Achiziție teren Măriuța – 140 mii lei;
- ◆ Achiziție teren cimitir - 300 mii lei;
- ◆ Achiziție autobasculantă – GAL - cofinanțare 400 mii lei - buget local;
- ◆ Achiziție Dumper;
- ◆ Achiziție TAF și înființare secție de exploatare;
- ◆ Achiziție două autoturisme Dacia Duster;
- ◆ Achiziție aparatură fitness sală de sport în valoare de 95 mii lei;
- ◆ Repararea și amenajarea drumurilor agricole: Nistor Dumitru, Prisloapă, Runc, Cârțișuș Tescu, Bindereaza, Măgură, Cicere – în valoare de peste 180 mii lei;
- ◆ Achiziție laptopuri pentru profesori și tablete pentru toți elevii prin POC – 960 mii lei: 26 laptopuri, 361 tablete, 20 table interactive, 20 calculatoare, 20 video-proiectori;
- ◆ Lemne de foc, în continuare - 5mc/familie (lemn de fag distribuit pe 2 ani - 2020 și 2021) și lemn rotund rășinos - între 1-10 mc, în funcție de nevoile personale justificate ale cetățenilor;
- ◆ Rotirea șefilor de district și a pădurarilor din cadrul Ocolului Silvic „Izvorul Someșului Mare”, acțiune susținută de seful de ocol, ing. Florea Filipoi;
- ◆ Cadastru general – în derulare;
- ◆ Extinderea rețelei de iluminat public - 135 corpuri de iluminat - lămpi cu leduri și 4 puncte de aprindere automate cu ceasuri astronomice - în Șanț și Valea Mare;
- ◆ Acordarea burselor pentru elevi și studenți, de la 15 la 20 de burse; 400 lei pe lună pentru elevi - 2000 lei/elev pe semestru (5 luni); 500 lei pe lună pentru studenți - 2500 lei/student pe semestru (5 luni);
- ◆ Acordarea ajutoarelor de urgență, peste 100.000 mii lei.

Rebus

Poftiți la masă!

ORIZONTAL: 1) Nu stau la masă. 2) Primele la masă. 3) Deschide gura numai la masă – Servește masa în salon. 4) Nu se ridică la același nivel cu masa. 5) Se ridică de la masă mulțumind – Nepoftit la masă. 6) Obișnuit la masă – Mâncare populară românească. 7) Servită cu slană și pită – Ciolan... ros la urmă! 8) N-are acces la popotă (inv.) – A lua loc la masă. 9) Îți face de mâncare. 10) Încă... un fel de ficat – Fad la masă (pl.).

VERTICAL: 1) Îndopate cu cârnați – Unt pus pe pește! – Unu servit cu mici! 2) Plată... pentru băutură – Te etalezi cu ele la masă (sg.). 3) Făcut dintr-un aluat... necrescut bine (pl.). 4) Preferă un regim cu crudități – A apărea... în civil! 5) Servită cu mujdei (reg.) – Lipsită de replică la masă. 6) Corn cu unt! – Unul în puf! – Masă în familie cu nașul în capul ei. 7) Plasă cu două mere (dim.) – Roasă la crochete! 8) Un fel de ou (fem.) – Înțepător... la limbă. 9) Legume păstrate la sticlă – Depozit cu carne de porc. 10) E toată numai fibră.

Dicționar: AITĂ.

Ștefan CIOCIANU - Cluj-Napoca

Director fondator: Grigore COTUL

Redactor-șef: Leon-Iosif GRAPINI

Redactori: Adela COTUL, Maria FOROGĂU,

Ana-Floarea TIMIȘ, Valer POP

Machetare și tehnoredactare computerizată:

Grigore COTUL și Adela COTUL

Adresa redacției: Loc. Șanț, Nr.27, Jud. BN

Email: revista.izvorul.somesului@gmail.com

Web: izvorulsomesului.assbn.ro

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Tipar:

REVOX INTERNATIONAL PROD S.R.L.

Bistrița, str. Gen. Grigore Bălan, nr.25,

Tel. 0263 231 341